

YASHIL

IQTISODIYOT&TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

№3

Google Scholar

OPEN ACCESS

ULRICHSWEB[®]
GLOBAL SERIALS DIRECTORY

OpenAIRE

ROAD

НАУЧНАЯ ЭЛЕКТРОННАЯ
БИБЛИОТЕКА
LIBRARY.RU

Academic
Resource
Index
ResearchBib

ISSN
INTERNATIONAL
STANDARD
SERIAL
NUMBER
INTERNATIONAL CENTRE

CYBERLENINKA

BASE

INDEX COPERNICUS
INTERNATIONAL

Crossref

ISSN: 2992-8982

<https://yashil-iqtisodiyot-taraqqiyot.uz/>

2026

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Bosh muharrir:

Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich

Elektron nashr. 2026-yil, mart.

Bosh muharrir o'rinbosari:

Karimov Norboy G'aniyevich

Muharrir:

Qurbonov Sherzod Ismatillayevich

Tahrir hay'ati:

Salimov Oqil Umrzoqovich, O'zbekiston Fanlar akademiyasi akademigi
Abduraxmanov Kalandar Xodjayevich, O'zbekiston Fanlar akademiyasi akademigi
Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Rae Kvon Chung, Janubiy Koreya, TDIU faxriy professori, "Nobel" mukofoti laureati
Osman Mesten, Turkiya parlamenti a'zosi, Turkiya – O'zbekiston do'stlik jamiyati rahbari
Axmedov Durbek Kudratillayevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Axmedov Sayfullo Normatovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Abduraxmanova Gulnora Kalandarovna, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Kalonov Muxiddin Baxritdinovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Siddiqova Sadoqat G'afforovna, pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Xudoyqulov Sadirdin Karimovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Maxmudov Nosir, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Yuldashev Mutallib Ibragimovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Samadov Asqarjon Nishonovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, professor
Slizovskiy Dimitriy Yegorovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Axmedov Ikrom Akramovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Eshtayev Alisher Abdug'aniyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Xajiyev Baxtiyor Dushaboyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Hakimov Nazar Hakimovich, falsafa fanlari doktori (DSc), professor
Musayeva Shoiraz Azimovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), professor
Ali Konak (Ali Ko'nak), iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor (Turkiya)
Cham Tat Huei, falsafa fanlari doktori (PhD), professor (Malayziya)
Foziljonov Ibrohimjon Sotvoldixo'ja o'g'li, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dots.
Faxridinov Zafarjon Faxridin o'g'li, O'zb. Res. Bosh prokuraturasi HIJQKD boshqarma boshlig'i
Utayev Uktam Choriyevich, Anijon viloyati prokurorining o'rinbosari
Ochilov Farkhod, O'zb. Res. Bosh prokuraturasi IJQK Departamentining Namangan viloyati boshqarmasi boshlig'i
Buzrukhonov Sarvarxon Munavvarxonovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Axmedov Javohir Jamolovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Toxirov Jaloliddin Ochil o'g'li, texnika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), katta o'qituvchi
Bobobekov Ergash Abdumalikovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), v.b. dots.
Djudi Smetana, pedagogika fanlari nomzodi, dotsent (AQSH)
Krissi Lyuis, pedagogika fanlari nomzodi, dotsent (AQSH)
Glazova Marina Viktorovna, Iqtisodiyot fanlari doktori (Moskva)
Nosirova Nargiza Jamoliddin qizi, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Sevil Piriyeva Karaman, falsafa fanlari doktori (PhD) (Turkiya)
Mirzaliyev Sanjar Makhamatjon o'g'li, TDIU ITI departamenti rahbari
Ochilov Bobur Baxtiyor o'g'li, TDIU katta o'qituvchisi
Golisheva Yelena Vyacheslavovna, Iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent.
Abdukarimova Dinara Rustamxanovna, bank-moliya akademiyasi professori, DSc., professor.
Ikramov Murod Akramovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Nazarova Ra'no Rustamovna, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Editorial board:

Salimov Okil Umrzokovich, Academician of the Academy of Sciences of Uzbekistan
Abdurakhmanov Kalandar Khodjayevich, Academician of the Academy of Sciences of Uzbekistan
Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Rae Kwon Chung, South Korea, Honorary Professor at TSUE, Nobel Prize Laureate
Osman Mesten, Member of the Turkish Parliament, Head of the Turkey–Uzbekistan Friendship Society
Akhmedov Durbek Kudratillayevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Akhmedov Sayfullo Normatovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Abdurakhmanova Gulnora Kalandarovna, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Kalonov Mukhiddin Bakhridinovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Siddikova Sadokat Gafforovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Pedagogical Sciences
Khudoykulov Sadirdin Karimovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Makhmudov Nosir, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Yuldashev Mutallib Ibragimovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Samadov Askarjon Nishonovich, Candidate of Economic Sciences, Professor
Slizovskiy Dmitriy Yegorovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Akhmedov Ikrom Akramovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Eshtayev Alisher Abduganiyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khajiyev Bakhtiyor Dushaboyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khakimov Nazar Khakimovich, Doctor of Philosophy (DSc), Professor
Musayeva Shoirazimovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Professor
Ali Konak, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor (Turkey)
Cham Tat Huei, Doctor of Philosophy (PhD), Professor (Malaysia)
Foziljonov Ibrokhimjon Sotvoldikhoja ugli, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Associate Professor
Fakhridinov Zafarjon Fakhridin ogli, Head of the DCEC under the Prosecutor General's Office of the Rep. of Uzb.
Utayev Uktam Choriyevich, Deputy Prosecutor of Anijan Region
Ochilov Farkhod, Head of the Namangan Regional Department of the Department of Internal Affairs of Rep. of Uzb.
Buzrukkhonov Sarvarkhon Munavvarkhonovich, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Akhmedov Javokhir Jamolovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences
Tokhirov Jaloliddin Ochil ugli, Doctor of Philosophy (PhD) in Technical Sciences, Senior Lecturer
Bobobekov Ergash Abdumalikovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Acting Associate Professor
Judi Smetana, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor (USA)
Chrissy Lewis, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor (USA)
Glazova Marina Victorovna, Doctor of Sciences in Economics (Moscow)
Nosirova Nargiza Jamoliddin kizi, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Associate Professor
Sevil Piriyea Karaman, Doctor of Philosophy (PhD) (Turkey)
Mirzaliyev Sanjar Makhamatjon ugli, Head of the Department of Scientific Research and Innovations, TSUE
Ochilov Bobur Bakhtiyor ugli, Senior lecturer at TSUI
Golisheva Yelena Vyacheslavovna, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Abdukarimova Dinara Rustamkhanovna, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Ikramov Murod Akramovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Nazarova Ra'no Rustamovna, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor

Ekspertlar kengashi:

Berkinov Bazarbay, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Po'latov Baxtiyor Alimovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Aliyev Bekdavat Aliyevich, falsafa fanlari doktori (DSc), professor
Isakov Janabay Yakubbayevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Xalikov Suyun Ravshanovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Rustamov Ilhomiddin, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Hakimov Ziyodulla Ahmadovich, iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent
Kamilova Iroda Xusniddinovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
G'afurov Doniyor Orifovich, pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Fayziyev Oybek Raximovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Tuxtabayev Jamshid Sharafetdinovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Xamidova Faridaxon Abdulkarim qizi, iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent
Yaxshiboyeva Laylo Abdisattorovna, katta o'qituvchi
Babayeva Zuhra Yuldashevna, mustaqil tadqiqotchi
Komilova Nilufar Karshiboyevna, Geografiya fanlari doktori, professori
Umirzoqov Ja'sur Artiqboy o'g'li, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), dotsent
Zebo Kuldasheva, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), dotsent

Board of Experts:

Berkinov Bazarbay, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Pulatov Bakhtiyor Alimovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Aliyev Bekdavat Aliyevich, Doctor of Philosophy (DSc), Professor
Isakov Janabay Yakubbayevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khalikov Suyun Ravshanovich, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Rustamov Ilhomiddin, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Khakimov Ziyodulla Akhmadovich, Doctor of Economic Sciences, Associate Professor
Kamilova Iroda Xusniddinovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics
Gafurov Doniyor Orifovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Pedagogy
Fayziyev Oybek Raximovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics, Associate Professor
Tukhtabayev Jamshid Sharafetdinovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics, Associate Professor
Khamidova Faridaxon Abdulkarimovna, Doctor of Economic Sciences, Associate Professor
Yakhshiboyeva Laylo Abdisattorovna, Senior Lecturer
Babayeva Zuhra Yuldashevna, Independent Researcher
Komilova Nilufar Karshiboyevna, Doctor of Geographical Sciences, Professor
Umirzokov Jasur Artiqboy ugli, Doctor of Economic Sciences (DSc), Associate Professor
Zebo Kuldasheva, Doctor of Economic Sciences (DSc), Associate Professor

- 08.00.01 Iqtisodiyot nazariyasi
- 08.00.02 Makroiqtisodiyot
- 08.00.03 Sanoat iqtisodiyoti
- 08.00.04 Qishloq xo'jaligi iqtisodiyoti
- 08.00.05 Xizmat ko'rsatish tarmoqlari iqtisodiyoti
- 08.00.06 Ekonometrika va statistika
- 08.00.07 Moliya, pul muomalasi va kredit
- 08.00.08 Buxgalteriya hisobi, iqtisodiy tahlil va audit
- 08.00.09 Jahon iqtisodiyoti
- 08.00.10 Demografiya. Mehnat iqtisodiyoti
- 08.00.11 Marketing
- 08.00.12 Mintaqaviy iqtisodiyot
- 08.00.13 Menejment
- 08.00.14 Iqtisodiyotda axborot tizimlari va texnologiyalari
- 08.00.15 Tadbirkorlik va kichik biznes iqtisodiyoti
- 08.00.16 Raqamli iqtisodiyot va xalqaro raqamli integratsiya
- 08.00.17 Turizm va mehmonxona faoliyati

Muassis: "Ma'rifat-print-media" MChJ

Hamkorlarimiz: Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti, O'zR Tabiat resurslari vazirligi, O'zR Bosh prokuraturasi huzuridagi IJQK departamenti.

Jurnalning ilmiyligi:

“Yashil” iqtisodiyot va taraqqiyot” jurnali

O'zbekiston Respublikasi
Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar
vazirligi huzuridagi Oliy
attestatsiya komissiyasi
rayosatining
2023-yil 1-apreldagi
336/3-sonli qarori bilan
ro'yxatdan o'tkazilgan.

MUNDARIJA

RAQAMLI IQTISODIYOTDA TADBIRKORLIK SUBYEKTLARI FAOLIYATINING IQTISODIY XAVFSIZLIGIGA TA'SIR ETUVCHI TIZIMLASHTIRILGAN TAHDIDLAR.....	40
Qodirov Tuyg'un Uzoqovich, Nabiyev Bexzod Shavkatovich	
SANOAT TARMOQLARINI RIVOJLANTIRISHDA INNOVATSIYA VA TEKNOLOGIK MODERNIZATSIYANING O'RNI	44
Boboqulov Sanjar Bahromqulovich	
YASHIRIN IQTISODIYOTNI BAHOLASHNING USLUBIYOTI VA UNING SOLIQ TIZIMIDA QO'LLANILISHI	49
To'xtabayev Oybek Odilovich	
YASHIRIN IQTISODIYOTNI QISQARTIRISHDA RAQAMLI TEKNOLOGIYALARDAN FOYDALANISH BO'YICHA ILG'OR XORIJIY TAJRIBALAR.....	56
Ismailov Bobir Salomovich	
TIJORAT BANKLARI INVESTITSIYA FAOLIYATINI RIVOJLANTIRISHNING ILMIY-NAZARIY JIHATLARI	62
Yangiboyev F.B.	
MINTAQAVIY IQTISODIY SALOHİYATDAN FOYDALANISH SAMARADORLIGINI BAHOLASH.....	68
Turayev Og'abek Kaxramonovich	
XORIJIY MAMLAKATLARDA TO'QIMACHILIK KLASSTERLARINI RIVOJLANTIRISH TAJRIBASI.....	75
Yusupova Feruza Yo'ldoshevna	
BANK XIZMATLARI SIFATINI BOSHQARISHNING INTEGRATSION VA ADAPTIV MODEL.....	83
Ibroximov Ilxomjon Shavkatjon o'g'li	
QURILISH TASHKILOTLARI FAOLIYATINING MOLİYAVIY BARQARORLIGINI EKONOMETRIK MODELLAR ASOSIDA BAHOLASH	89
Qidirniyazov Ajiniyaz Sherniyazovich	
ICHKI NAZORAT VA KORPORATIV BOSHQARUV TIZIMIDAGI XAVFLARNI BOSHQARISH	94
Islamova Nargiza Mirzaxidovna	
TURIZMNING MINTAQADA IQTISODIY RIVOJLANISHIGA TA'SIRI	104
Rasulova Muxabbat Teshabayevna, Normurodov Sarvar Norboy o'g'li	
O'ZBEKISTONDA INVESTITSİYALARNI JALB QILISH ORQALI INVESTITSION JOZIBADORLIKNI OSHIRISHNING HOZIRGI KUNDAGI HOLATI TAHLILI	111
Begamov S.X.	
RETHINKING JOB CREATION: ONTOLOGICAL AND EPISTEMOLOGICAL FOUNDATIONS OF MACROECONOMIC EMPLOYMENT ANALYSIS.....	116
Zakhidov Azizbek Rustamovich	
HUDUDIY TURIZM KLASSTERLARINI SHAKLLANTIRISH VA ULARNING IQTISODIY SAMARADORLIGINI OSHIRISH.....	125
Ro'zimova Xusnora Mirzobek qizi	
SUG'URTACHILIK VA O'ZBEKISTONDA SUG'URTA SEKTORINING HOLATI.....	129
O'runboyeva Sotima Alisher qizi	
GO'SHT VA GO'SHT MAHSULOTLARINI SANOAT USULIDA QAYTA ISHLASHDA XORIJIY MAMLAKATLAR TAJRIBALARI.....	134
Kaydarova Sitara Suranbay qizi	
KORXONALAR QIYMATINI BAHOLASH VA BOZOR BAHOSINI SHAKLLANTIRISH METODOLOGIYASI.....	139
Abduraxmanov Sherzodbek Ravshanovich	
YASHIL IQTISODIYOT: EKOLOGIK BARQARORLIK VA IQTISODIY SAMARADORLIK UYG'UNLIGI.....	145
Jamalidinova Asalxon Saliyevna	
2025-YILDA O'ZBEKISTON UCHUN ENG YAXSHI 10 TA TRANSPORT TEKNOLOGIYALARI VA INNOVATSIYALARI	151
Mamasaliyeva Mukaddas Ibadullayevna, Beketov Timur Kazakbayevich	

MAHSULOT TANNARXINI ANIQLASHNING INTEGRATSIYALASHGAN YONDASHUVLARI: AN'ANAVIY VA ZAMONAVIY TIZIMLAR QIYOSIY TAHLILI	155
Tulyaganov Abdumalik Abdiraximovich	
ИННОВАЦИОННО-ИНВЕСТИЦИОННАЯ ДЕЯТЕЛЬНОСТЬ В НАЦИОНАЛЬНОЙ ЭКОНОМИКЕ: ИНТЕРПРЕТАЦИЯ ТЕОРЕТИЧЕСКИХ ПОДХОДОВ	163
Хайдарова Ёркиной Аскар кизи	
RAQAMLI IQTISODIYOT SHAROITIDA INNOVATSION TADBIRKORLIKNI QO'LLAB-QUVVATLASHNING FISKAL VA INSTITUTSIONAL MEKANIZMLARI	170
Mamatova Nodira Mirzavaliyevna	
ЗЕЛЕНАЯ ЭКОНОМИКА И УСТОЙЧИВЫЕ ИНВЕСТИЦИИ: ФОРМИРОВАНИЕ ИНВЕСТИЦИОННОЙ МОДЕЛИ ПЕРЕХОДА ТЕПЛИЧНЫХ ХОЗЯЙСТВ ТАШКЕНТСКОЙ АГЛОМЕРАЦИИ НА СОЛНЕЧНЫЕ СИСТЕМЫ ЭНЕРГОСНАБЖЕНИЯ	178
Срождидинова Зарина Хайриддиновна, Абдувалиева Зилола Абдуллаевна	
MAMLAKATIMIZDA QISHLOQ HUDUDLARIDA XIZMATLAR SOHASINI RIVOJLANTIRISHNING AHAMIYATI	186
Yuldashova Nilufar Ziyabayevna	
RIVOJLANISHDA RAQOBAT EMAS, BALKI HAMKORLIKNING USTUVORLIGI: NAZARIY VA AMALIY TAHLIL	190
Xolmirzayev Ulug'bek Abdulazizovich	
IJTIMOY HIMOYA QAMROVINI KENGAYTIRISH MEKANIZMLARI VA "QAMRAB OLINMAGAN O'RTA QATLAM" MUAMMOSI	196
Bafoev Farrux Jo'raqulovich	
RAQAMLI TEXNOLOGIYALAR YORDAMIDA EKOLOGIK BOSHQARUVNI TAKOMILLASHTIRISH	202
Shanazarova Gulyoraxon Baxtiyarovna	
O'ZBEKISTON STARTAP EKOTIZIMIDA INVESTITSIYA JALB QILISH JARAYONINING INSTITUTSIONAL MUAMMOLARI VA ULARNI BARTARAF ETISH MEKANIZMLARI	208
Xoliqova Xurshidaxon Xayotjon qizi	
INNOVATSION IQTISODIYOTNI RIVOJLANTIRISH SHAROITIDA STARTAP EKOTIZIMINI SHAKLLANTIRISHNING NAZARIY JIHATLARI	214
Usmanov Gafurjon Shavkatovich	
QURILISHDA ISHLAB CHIQARISH VA SIFATNI BOSHQARISH TIZIMLARINING RIVOJLANISHI	220
Buriyev Xakim Toshimovich, Usmanov Ilxom Achilovich	
O'ZBEKISTONDA INVESTITSION MUHITNI TAKOMILLASHTIRISHNING STRATEGIYALARI	225
Xolov Sherali Axrorboyevich	
2010-2024-YILLARDA O'ZBEKISTONDA TO'QIMACHILIKNI INVESTITSIYALASHNING EKONOMETRIK TAHLILI	229
Ashurov Shuhratbek Quadrat o'g'li	
TIJORAT BANKLARI MOLIVAVIY XAVFSIZLIGINI TA'MINLASHNING ZAMONAVIY USULLARI	233
Sherbekova Kamola Norbekovna	
AHOLI MOLIVAVIY SAVODXONLIGI DARAJASI VA UNI BAHOLASHNING ILMIY-USLUBIY ASOSLARI	243
Abduvoxidov Akmal Abdulazizovich	
MARKAZIY BANK KURS SIYOSATI SAMARADORLIGINI OSHIRISH USULLARI	249
Saydullayev Nodirbek Narzullaevich	
O'ZBEKISTON MINTAQALARIDA BARQAROR TURIZMNI RIVOJLANTIRISH SALOHİYATI VA MUAMMOLARI	258
Raupov Shuxrat Soyibovich	
ЭКОТУРИЗМ В УЗБЕКИСТАНЕ: СОВРЕМЕННОЕ СОСТОЯНИЕ И ПЕРСПЕКТИВЫ УСТОЙЧИВОГО РАЗВИТИЯ	264
Абидова Дилфуза Игамбердиевна, Рахматуллаева Зулайхо Хасан кизи	
DIGITAL ECONOMY AND ARTIFICIAL INTELLIGENCE: BUSINESS CHANGE IN THE REGIONS	270
Abdullayev Muzaffar Abdujabbarovich	

QISHLOQ XO'JALIK MAHSULOTLARINI QAYTA ISHLASHDA IOT TEXNOLOGIYALARIDAN FOYDALANISH.....	273
Mirzaev Dilshod Artikovich	
ПРАКТИЧЕСКИЕ АСПЕКТЫ ПРИМЕНЕНИЯ МЕХАНИЗМОВ ФИНАНСИРОВАНИЯ СТАРТАП-ПРОЕКТОВ В ВУЗАХ УЗБЕКИСТАНА	279
Касимова Наргиза Сабитджановна	
YASHIL IQTISODIYOTNING NAZARIY ASOSLARI VA UNGA ILMIY YONDASHUVLAR.....	284
Ismoyilova Mahliyo Oybek qizi	
BOSHQARUVDA ZAMONAVIY YONDASHUVLAR (OLIIY TA'LIM MISOLIDA).....	289
Karievva Gulnora Abdullayevna, Normurodov Sarvar Norboy o'g'li	
TIJORAT BANKLARIDA KORPORATIV MIJOZLARGA XIZMAT KO'RSATISHNING AMALDAGI HOLATI VA ASOSIY TENDENSIYALARI.....	295
Qurbonov Odilbek Ro'zmatovich	
O'ZBEKISTONDA SPORT FEDERATSIYALARI VA ASSOTSIATSIYALARINI SAMARALI BOSHQARISH TIZIMINI MODERNIZATSIYA QILISH YO'LLARI	302
Umed Farmonkulovich Radjabov	
XIZMAT KO'RSATISH KORXONALARI FAOLIYATI SAMARADORLIGINI OSHIRISHGA QARATILGAN IQTISODIY MEKANIZMNI TAKOMILLASHTIRISHNING USTUVOR YO'NALISHLARI VA ULARNING AMALIY AHAMIYATI	307
Mullayeva Mexrangiz Axtam qizi	
KICHIK BIZNESNI RIVOJLANTIRISHNING IQTISODIY MUAMMOLARI VA ULARNI BARTARAF ETISH YO'LLARI (NAMANGAN VILOYATI MISOLIDA)	313
Xolmirzayev Ulug'bek Abdulazizovich, Muradova Nazira Raximjanovna	
RAQAMLI MARKETING VA ONLAYN PLATFORMALAR ORQALI EKOTURISTIK MAJMUALARNI OMMALASHTIRISH TRENDI	318
Xolmatova Parvina Asliddin qizi	
O'ZBEKISTONDA SOLIQ MA'MURCHILIGI STRATEGIYASINI TAKOMILLASHTIRISH MASALALARI VA ULARNI YECHIMLAR	323
Normurzayev Umid Xolmurzayevich	
РАЗВИТИЕ ДИСТАНЦИОННОГО БАНКОВСКОГО ОБСЛУЖИВАНИЯ В ХОРЕЗМСКОЙ ОБЛАСТИ НА ОСНОВЕ ТЕХНОЛОГИЙ ИСКУССТВЕННОГО ИНТЕЛЛЕКТА КАК ФАКТОР РЕГИОНАЛЬНОГО ЭКОНОМИЧЕСКОГО РОСТА.....	327
Бахтиёрров Худайберган Хамдам угли	
MAHALLIY BUDJETLARDA TRANSFERTLARGA QARAMLIK DARAJASINI BAHOLASH (XORAZM VILOYATI MISOLIDA)	335
Xudoyqulov Hamidjon Abdullayevich	
QORAQALPOG'ISTON QISHLOQ XO'JALIGIDA RESURSLARDAN SAMARALI FOYDALANISHNI BOSHQARISHNING INNOVATSION YONDASHUVLARI.....	342
Tajibaev Berdax Asqarbay uli	
XIZMAT KO'RSATISH SOHASIDA INNOVATSION JARAYONLARNI JADALLASHTIRISH MEKANIZMLARINI TAKOMILLASHTIRISH	347
Ashurova Maftuna Ortiq qizi	
STRATEGIC DIRECTIONS FOR INCREASING CAPITAL EFFICIENCY OF COMMERCIAL BANKS: DIGITALIZATION AND RISK MANAGEMENT INTEGRATION	352
Sadullaeva Mokhinur Aziz kizi	
TECHNOLOGY MANAGEMENT AND SME INTERNATIONALIZATION: A SYSTEMATIC LITERATURE REVIEW	358
Abduxafizova Madinabonu Mirabbos qizi	
TA'LIM SIFATINI BAHOLASH MEZONLARINI SHAKLLANTIRISH USULLARI.....	363
Mamadiyarov Zokir Toshtemirovich	
SMART UNIVERSITET KONSEPSIYASI ASOSIDA REYTING VA RAQOBATBARDOSHLIKNI INTEGRAL BOSHQARISH	371
Xudoyqulov Husen Ahadovich	

BUXGALTERIYA HISOBINING MILLIY VA XALQARO STANDARTLARI ASOSIDA MOLIVAVIY HISOBOT 1-SHAKLINING QIYOSIY TAHLILI	379
Shodiyev Murodjon Bakirovich	
SUG'URTA BOZORINING RAQAMLI RIVOJLANISHIDA NAZARIY QARASHLAR	384
G'oziyeva Aziza Abdusalomovna	
MINTAQAVIY IQTISODIY RIVOJLANISHDA INNOVATSION LOYIHALAR SAMARADORLIGINI BAHOLASH USULLARI	389
Xamrayev Quvvat Iskandarovich	
MAHALLIY BUDJETLAR DAROMADLARINI SHAKLLANTIRISHNING IQTISODIY AHAMIYATI	397
P.SH.Usmonov	
СРАВНИТЕЛЬНАЯ ХАРАКТЕРИСТИКА МЕТОДОВ ИНВЕСТИЦИОННОГО АНАЛИЗА ДЛЯ ОЦЕНКИ ДОХОДНОСТИ АКЦИЙ УЗБЕКСКИХ ЭМИТЕНТОВ	401
Ирмухамедова Муслима Дилшодовна	
KORXONA VA TASHKILOTLARDA INSON KAPITALIDAN SAMARALI FOYDALANISHDA KORPORATIV MADANIYAT, AXLOQIY-RUHIY VA MA'NAVIY MUHITNING O'RNI	407
Suyunov Dilmurod Xolmurodovich, Qodirov Tuyg'un Uzoqovich	
ELEKTRON PULLARNING MOHIYATI VA ULARNING MILLIY TO'LOV TIZIMIDAGI ROLI	416
Toshniyozov Sherali Kamoliddinovich	
RAQAMLI IQTISODIYOT SHAROITIDA UY XO'JALIKLARINING TADBIRKORLIK FAOLIYATINI KENGAYTIRISH	423
Eshbaeva Shahnoza Faxriddinovna	
APPLICATION OF EXTREME MODELS IN ASSESSING THE ECONOMIC POTENTIAL OF AN ENTERPRISE	428
Musayeva Shoira Azimovna	
SOLIQ MA'MURCHILIGIDA XORIJIY TAJRIBA HAMDA UNI O'ZBEKISTONDA QO'LLASH SAMARADORLIGI	435
Bozorova Ozoda Raximovna	
DAVLAT FUQAROLIK XIZMATI IMIJINI OSHIRISHDAGI MUAMMOLARNI HAL ETISHDA XORIJIY DAVLATLAR TAJRIBASI: QIYOSIY TAHLIL	439
Bekmurodov Navruz Ergashevich	
TA'LIM XIZMATLARI SOHASIDA YARATILGAN YALPI QO'SHILGAN QIYMAT DINAMIKASI VA UNI BOSHQARISH MEKANIZMLARINI TAKOMILLASHTIRISH	449
O'rinov Komiljon Kozimovich	
BARQAROR RIVOJLANISHNI TA'MINLASHNING MINTAQAVIY OMILLARI	453
Salomat Norova	
QURILISH MATERIALLARI BOZORI VA UNI RIVOJLANTIRISHNING NAZARIY ASOSLARI	459
Usubjonov Zaxriddin Vasiliddin o'g'li	
O'ZBEKISTON RESPUBLIKASIDA EKSPORT OPERATSIYALARINI SUG'URTA QILISHNI RIVOJLANTIRISH	465
Xalikov R. B.	
BIZNES JARAYONLAR AUTSORSINGINI OPTIMALLASHTIRISH USULLARI TAHLILI	472
Uzaqov Ortik Shaymardanovich	
DAVLAT MOLIVAVIY BOSHQARUVI SAMARADORLIGINING IJTIMOY ADOLATGA TA'SIRINING PEFA VA CEQ METODOLOGIYALARI ORQALI TAHLILI	477
Zokirjonov Muhammadsodiq Ravshanbek o'g'li	
NODAVLAT OLIY TA'LIM MUASSASALARIDA ICHKI AUDIT XIZMATINI TASHKIL QILISHNING XORIJ TAJRIBASI	485
Turmanqulov Norpo'lat Sa'dullayevich	
MINTAQADA IJTIMOY HIMOYA TIZIMINI TAKOMILLASHTIRISH ORQALI KAMBAG'ALLIKNI QISQARTIRISH	491
Saparov Ismat Chorshanbiyevich	
MINTAQANI BARQAROR RIVOJLANISHDA EKOLOGIK INNOVATSIYALARNI QO'LLAB-QUVVATLASH YO'NALISHLARI	495
Ismatov Sharofiddin Asatulloevich	

THE ESSENCE OF THE OPTIMAL COST STRATEGY	500
Sodiqov Mirakhror Abbos ugli	
TURIZMNI RIVOJLANTIRISHDA TOG'-KURORT ZONALARINI RIVOJLANTIRISHNING IQTISODIY JIHATLARI (CHORVOQ ERKIN TURISTIK ZONASI MISOLIDA)	504
Shomurodova Shahnoza G'ayratovna	
ICHKI AUDIT SIFATI VA SAMARADORLIGI TUSHUNCHALARINING IQTISODIY MAZMUNI HAMDA ULARNING O'ZARO BOG'LIQLIGI	509
Ergashev Olloyor Furqat o'g'li	
QISHLOQ XO'JALIGI KORXONALARI FAOLIYATINI SOLIQQA TORTISH VA UNI HISOBINI YURITISH	517
Abdullayev Abdurauf	
TIJORAT BANKLARINING RISKLARINI BAHOLASHDA ZAMONAVIY YONDASHUVLAR	522
Kudaybergenova Guzal Kuanishbayevna	
TIJORAT BANKLARIDA KORRUPTSIYAVIY-KOMPLAENS MUAMMOLARI: TAHLIL VA YECHIMLAR	527
Yunusov Baxtiyor Shavkatovich	
MAISHIY XIZMAT KO'RSATISHNING SIFAT NAZORATINI HAMDA TASHKILIY-IQTISODIY MEKANIZMINI TAKOMILLASHTIRISH	532
Meliyev X.T.	
ОЦЕНКА КАЧЕСТВА СЕРВИСА И ЭФФЕКТИВНОСТИ ИСПОЛЬЗОВАНИЯ ТУРИСТИЧЕСКОГО ПОТЕНЦИАЛА БУХАРСКОЙ ОБЛАСТИ НА ОСНОВЕ СОЦИОЛОГИЧЕСКОГО ОПРОСА	541
Усманова Азиза Баходировна	
RAQAMLI BANK XIZMATLARI ORQALI MOLIVAVIY INKLYUZIVLIKNI KENGAYTIRISH	545
Azlarova Mushtariybegim Abror qizi	
QURILISH KORXONALARNI BOSHQARISHDA RAQAMLI TRANSFORMATSIYALARNING AHAMIYATI	550
Egamon Raxmatillo Mirolimovich, Bobobekov Davron Gafurovich	
FINANCIAL MARKET PARTICIPANTS: A CLASSIFICATION BY ROLE AND RESPONSIBILITY	553
Khotamkulova Madina	
ФОРМИРОВАНИЕ «ТУРИСТИЧЕСКОЙ МАХАЛЛИ» КАК ИНСТИТУЦИОНАЛЬНОГО МЕХАНИЗМА РАЗВИТИЯ ЗЕЛЁНОЙ ЭКОНОМИКИ В СФЕРЕ ГОСТЕВЫХ ДОМОВ УЗБЕКИСТАНА	559
Иргашева Нигина Салохиддиновна	
BANKLARDA KREDIT GAROVI BILAN ISHLASHNING XORIJ ILG'OR TAJRIBASI VA UNDAN O'ZBEKISTON BANKLARI AMALIYOTIDA FOYDALANISH ISTIQBOLLARI	567
Sh. Saidov	
MILLIY UGLEROD SAVDOSI TIZIMINI JORIY ETISH ISTIQBOLLARI VA IQTISODIY SAMARADORLIGI	573
Islamov Shoxzod Shuxrat o'g'li	
THE NECESSITY OF CREATING A BUSINESS ENVIRONMENT AND ITS ROLE AND SIGNIFICANCE IN THE NATIONAL ECONOMY	582
Amanov Davron Ravshan ugli	
SUV RESURLARINI BOSHQARISHDA RAQAMLASHTIRISH SAMARADORLIGI	588
Saidov Muhammadali Hakimovich, Mahammatov Hoshim, Esanbekov Diyorbek	
ТРАНСФОРМАЦИЯ БУХГАЛТЕРСКОГО УЧЁТА БАНКОВ В РЕСПУБЛИКЕ УЗБЕКИСТАН В СООТВЕТСТВИИ С МСФО И ПРИНЦИПАМИ ESG	595
Насирдинов Шарифджон Изатуллоевич	
ОЦЕНКА ЭНЕРГЕТИЧЕСКОЙ ЭФФЕКТИВНОСТИ ЭЛЕКТРОБУСА	600
Мухитдинов Акмал Анварович, Касимов Омил Камалович, Саидов Азамат Илхом угли	
XORIJIY TAJRIBALAR ASOSIDA DUKKAKLI DON MAHSULOTLARINI YETISHTIRISHNI DAVLAT TOMONIDAN QO'LLAB-QUVVATLASH YO'NALISHLARI (HINDISTON TAJRIBASI MISOLIDA)	608
Mirsayd Xudaybergenov	
O'ZBEKISTON RESPUBLIKASIDA AHOLINING FAROVONLIGI VA DAROMAD MANBALARINI STATISTIK TAHLILI	612
Mamatkulov Baxtiyor Xalmuradovich	

KICHIK BIZNES SUBYEKTLARINING RAQOBATBARDOSHLIGINI RIVOJLANTIRISH VA BOSHQARUV MEXANIZMINI TAKOMILLASHTIRISH.....	618
Muxamedjanova Maxfuza Baxodir qizi	
MOLIYAVIY AKTIVLARINING IQTISODIY MOHIYATI, MAZMUNI HAMDA KLASSIFIKATSIYASI.....	627
Odiljonova Oybachin Fayzullo qizi	
XALQARO MOLIYA INSTITUTLARI ORQALI MAMLAKATIMIZ LOYIHALARINI AMALGA OSHIRISH TARTIBI TAHLILI.....	631
Rasulova Dilfuza Valiyevna	
HUDUDNI BARQAROR RIVOJLANTIRISHDA IQTISODIY SALOHİYATNING O'RNİ	636
Avazbek Xalbekov	
O'ZBEKISTON RESPUBLIKASIDA SABZAVOTCHILIK TARMOG'INING RIVOJLANISH ISTIQBOLLARI.....	642
Sobir Xasanov	
IMPACT OF REGIONAL INFRASTRUCTURE AND NATURAL RESOURCE UTILIZATION ON THE DEVELOPMENT OF ECOLOGICAL TOURISM (A DISTRICT-LEVEL ANALYSIS OF THE SAMARKAND REGION, UZBEKISTAN)	650
Toyirova Shohista Bobobekovna	
INNOVASION IQTISODIYOT SHAROITIDA OLIY TA'LIM TIZIMINI RIVOJLANTIRISHNING IJTIMOIIY-IQTISODIY OMILLARI	657
Talapova Nargiza Baxriddinovna	
BOZOR BEQARORLIGI SHAROITIDA BANK OBRO'SINI STRATEGIK RESURS SIFATIDA BARQARORLIGINI OSHIRISHNING NAZARIY ASOSLARI.....	661
Yuldasheva Kamola Qosimjonovna, Ziyaeva Muhtasar Mansurdjanovna	
O'ZBEKISTONDA DAVLAT PENSIYA TIZIMINING MOLIYAVIY BARQARORLIGINI TA'MINLASH MASALALARI	667
Pardayev Farrux Muzaffarovich	
RAQAMLI TRANSFORMASIYA SHAROITIDA MENEJERLARNING RAQAMLI KOMPETENSIYALARINI RIVOJLANTIRISH.....	671
Sharipova Zulfiya Shokirjonovna	
FUQAROLAR ISHTIROKIGA ASOSLANGAN TASHABBUSLI BUDJETLASHTIRISH TIZIMI VA UNING IJTIMOIIY-IQTISODIY AHAMIYATI	677
Shukurova Parizod, Soatova Nodira Boboxonovna	
O'ZBEKISTON QISHLOQ HUDUDLARINING BARQAROR RIVOJLANISH YO'NALISHLARIDA QISHLOQ TURIZMI VA EKOTURIZM – ASOSIY USTUVOR YO'NALISHLARI	682
Abduraxmanova Aqida Fayzulla qizi	
KORXONALARDA MOLIYAVIY HISOBOTLARNING SHAFFOFLIGINI TA'MINLASHDA BUXGALTERIYA HISOBINING ROLI.....	691
Alimbay Shamshetov	
BARQAROR IQTISODIY RIVOJLANISHDA YASHIL INVESTITSİYALARINING MOLIYAVIY MEXANIZMLARI	694
Saula Ibragimova	
ANALYSIS OF THE STATE OF ELECTRICITY GENERATION BY WIND POWER PLANTS.....	698
Saidov Mash'al Samadovich	
TRANSFORMING TOURISM EDUCATION IN UZBEKISTAN: AN INSTITUTIONAL ANALYSIS OF PERSONNEL TRAINING SYSTEMS.....	706
Abdullakhujaev Abdukodirkhuja, Ochilova Hilola Farmonovna	
RAQAMLI TEXNOLOGIYALAR ASOSIDA MOLIYAVIY HISOBOTLAR AUDITINI TAKOMILLASHTIRISH.....	713
Elomonov Dadaxon Ozodullayevich	
MAHALLIY BOSHQARUVDA YETAKCHILIK KONSEPSIYASI ORQALI FAOLIYAT SAMARADORLIGINI OSHIRISH (FARG'ONA VILOYATI MISOLIDA)	718
Siddikov Abdusalom Abdumalikovich	

NEW ECONOMIC PHENOMENA: FINANCING CONSUMPTION AND SAVINGS IN THE TRANSITION TO AN EXPECTATION ECONOMY	724
Isomov Bekmurod Sayfiddinovich	
XIZMAT KO'TSATISH SOHASIDA KICHIK BIZNES VA XUSUSIY TADBIRKORLIK YO'NALISHIDA INSTITUTSIONAL O'ZGARISHLARNI AMALGA OSHIRISHNING OBYEKTIV ZARURIYATI	730
Sh.A.Sultonov	
MINTAQALARNING INVESTITSION SALOHİYATINI BAHOLASHNING ZAMONAVIY METODOLOGIK YONDASHUVLARI VA ULARNING IJTIMOİY-IQTISODIY RIVOJLANISHGA TA'SIRI	737
Qobilov Anvar Eshpo'latovich	
KICHIK VA O'RTA BIZNESNI QO'LLAB-QUVVATLASH INFRATUZILMASINI RIVOJLANTIRISH	741
Madraimova Marxamat Raximberganovna	
ЗАРУБЕЖНЫЙ ОПЫТ ЭФФЕКТИВНОГО ИСПОЛЬЗОВАНИЯ ТУРИСТСКО-РЕКРЕАЦИОННОГО ПОТЕНЦИАЛА РЕГИОНА	748
Усманова Зумрад Исламовна	
TITLE: PUBLIC-PRIVATE PARTNERSHIP AS A MECHANISM FOR SUSTAINABLE DEVELOPMENT OF THE TOURISM SECTOR IN UZBEKISTAN	753
Suxrobbek M. Salayev	
XORAZM VILOYATI TASHQI IQTISODIY FAOLIYATIDAGI TARKIBIY O'ZGARISHLARNI BAHOLASH VA UNI OPTIMALLASHTIRISH ISTIQBOLLARI	761
Urunov Farrux Shanazarovich	
O'ZBEKISTONDA DAVLAT AUDITI TIZIMINING STRATEGIK TRANSFORMATSIYASI: INSTITUTSIONAL ISLOHOTLAR VA RAQAMLI MONITORINGNING STRATEGIK AHAMIYATI	765
Turabov Baxodir To'xtamishovich	
TURIZM SOHASIDA BANDLIKNING 2025-2030-YILLARDAGI PROGNOZ PARAMETRLARI	770
N.I. Shermamatova	
BO'SH TURGAN DAVLAT KO'CHMAS MULK OBYEKTLARIDAN SAMARALI FOYDALANISHNI TASHKIL ETISHNING AHAMIYATLI JIHATLARI (O'ZBEKISTON MISOLIDA)	776
Sanjarov Zuxriddin Dilshod o'g'li, Astonaqulov Muzaffar Muxsin o'g'li	
TIJORAT BANKLARINING RESURS BAZASI BARQARORLIGINI TAVSIFLOVCHI KO'RSATKICHLAR	781
Bolibekov Shahboz Baxodir o'g'li	
MOLIYA-KREDIT JARAYONLARI: INVESTITSION FAOLLIKNI TA'MINLASH MEKANIZMI SIFATIDA	787
Madaminov In'omjon Ozodovich	
YASHIL IQTISODIYOTDA RESURLARDAN SAMARALI FOYDALANISHNING NAZARIY ASOSLARINI TAKOMILLASHTIRISH MEKANIZMLARI	792
Karimov Islombek Bekpo'lat o'g'li	
OLIY TA'LIMDA ILMIY TADQIQOTLAR VA ISHLAB CHIQRISH INTEGRATSIYASI SAMARADORLIGI	798
Uzaydullayev Sherzod Shukurullayevich	
XUSUSIY MAKTABLARNING BOSHQARUV TIZIMINI QAROR QABUL TIZIMLARI VA O'RGANUVCHI ANALITIKASI YORDAMIDA YANGILASHNING YO'LLARI	802
Esanova Shohida	
MOLIYA BOZORIDA TIJORAT BANKLARI RAQOBATBARDOSHLIGINI OSHIRISHDA ISLOMIY MOLIYA INSTRUMENTLARIDAN FOYDALANISH MEKANIZMLARINI TAKOMILLASHTIRISH	812
Abduraxmanova Matluba Maxamadaminovna	
KORXONALARDA KREDITOR QARZDORLIKNI BARTARAF ETISH YO'LLARI	819
Mirzaev Ozod Furkatovich	
ЛЕКСИЧЕСКАЯ КОМПЕТЕНЦИЯ КАК КЛЮЧЕВОЙ КОМПОНЕНТ ПРОДУКТИВНОЙ ПИСЬМЕННОЙ РЕЧИ	824
Киличева Феруза Бешимовна	
MODERN MECHANISMS FOR MONITORING REGIONAL DEVELOPMENT IN THE CONTEXT OF DIGITAL ECONOMY	828
Karimova Shirin Zokhid qizi	

АЛЬТЕРНАТИВНЫЕ МЕТОДЫ КРЕДИТНОГО СКОРИНГА ДЛЯ НАСЕЛЕНИЯ БЕЗ БАНКОВСКОЙ ИСТОРИИ В УЗБЕКИСТАНЕ	833
Шухратова Мадинабону Икром кизи	
SHAHAR EKOLOGIYASI: SHAHAR EKOTIZIMLARI VA BARQAROR RIVOJLANISH	841
Erkiniva Mukarram Olimjon qizi	
CHAKANA SAVDO XIZMATLARINI KO'RSATUVCHI KORXONALARDA SAMARADORLIKNI OSHIRISHNING XORIJIY MAMLAKATLAR TAJRIBASI	845
Abdug'aniyev Oybek Akmaljon o'g'li	
KUZATUV KENGASHI XUSUSIYATLARINING KORPORATIV BOSHQARUV SAMARADORLIGIGA TA'SIRI: NAZARIY VA KONSEPTUAL YONDASHUV	850
Jumayeva Go'zal Sherxon qizi	
EKONOMETRIK MODELLASHTIRISH NATIJALARI NODAVLAT NOTIJORAT TASHKILOTLARI FAOLIYATINI BOSHQARISHDA MUHIM AMALIY AHAMIYAT	854
Sattorov Firdavs Ziyodullayevich	
RAQAMLI TEXNOLOGIYALAR ASOSIDA KICHIK BIZNES VA TADBIRKORLIKNI RIVOJLANTIRISHDA TIJORAT BANKLARINING O'RNI	858
Abduholikov Kamoldin Mahammadjonovich	
SANOAT KORXONALARINING HUDUDLAR KESIMIDAGI RIVOJLANISH TENDENSIYALARINI STATISTIK TAHLIL QILISH	862
Muydinov Xusniddin Nuriddin o'g'li	
O'ZBEKISTONDA XIZMATLAR EKSPORTINI RIVOJLANTIRISHNING EKOLOGIK JIHATLARI	867
Qodirjonov Adxamjon Muxtorjon o'g'li	
INKLYUZIV TA'LIMNI MOLIALASHTIRISHNING XALQARO MODELLARI VA ULARNING SAMARADORLIGI	872
Muxamedjanova Dilshodxon Muzaffarovna	
SANOAT KORXONALARIDA "YASHIL" TRANSFORMATSIYA JARAYONINING XUSUSIYATLARI	877
Ismatulloeva Madinabonu Fozil qizi	
TO'QIMACHILIK SANOATI MAHSULOTLARINING RAQOBATBARDOSHLIGINI TA'MINLASH	884
Kadirova L.G.	
MAIN DIRECTIONS FOR DEVELOPING SOCIAL ENTREPRENEURSHIP IN THE REGION	887
Nasretdinova Farangis Odilovna	
THE IMPORTANCE OF MARKETING COMMUNICATIONS IN THE SERVICES SECTOR	895
Mamatkulova Shoira Djalolovna	
AHOLI DAROMADLARINI OSHIRISH — ICHKI TALABNI RAG'BATLANTIRISH VA KAMBAG'ALLIKNI QISQARTIRISH OMILI	900
Mustafoev G'olib Sultonmurodovich, Abruyev Abdumalik Oynazarovich	
BIZNES JARAYONLARINI MODELLASHTIRISH VA ULARNI QO'LLASHNING NAZARIY-USLUBIY ASOSLARI	906
Qarshiyeva Moxinur Olim qizi	
KORXONADA RAQAMLI IQTISODIYOTNI JORIY ETISHNING IQTISODIY AHAMIYATI	911
Salimova Husniya Rustamovna	
RAQAMLI TRANSFORMATSIYA SHAROITIDA XIZMAT KO'RSATISH KORXONALARIDA BOSHQARUV SAMARADORLIGINI OSHIRISHNING USTUVOR YO'NALISHLARI: BUXORO VILOYATI MISOLIDA	918
Zayavitdinova Nafisa Muxammadovna	
XALQARO MOLIYA INSTITUTLARI MOLIVAVIY MAHSULOTLARI VA ULARNING O'ZBEKISTON IQTISODIY RIVOJLANISHIDAGI ROLI	926
Rasulova Dilfuza Valiyevna	
O'ZBEKISTON IQTISODIYOTIDA IQTISODIY O'SISH VA MEHNAT BOZORI KO'RSATKICHLARINING DINAMIKASI	932
Qodirov Asliddinxo'ja Mahammadjon o'g'li	
FOYDALANUVCHI SADOQATINI SHAKLLANTIRISHNING MARKETING VA NEYROMARKETING MEXANIZMI SIFATIDA GEYMIKATSIYA ELEMENTLARINI QO'LLASH: DODO PIZZA MOBIL ILOVASI MISOLIDA EMPIRIK TAHLIL	937
Yuldashev Jamshid Abrarovich, Daminova Nilufar Bahrom qizi	

KORXONADA XODIMLARNI BOSHQARISHNING TASHKILIY MEXANIZMLARINI SHAKLLANTIRISH	945
Sadriddinova Sevinchxon Sadriddin qizi	
TIKUV-TRIKOTAJ KORXONALARIDA XODIMLAR MOTIVATSIYASI VA MEHNAT UNUMDORLIGINI OSHIRISH YO'LLARI.....	948
Murodova Zilola Asatulla qizi	
KUZATILMAYDIGAN IQTISODIYOT TUSHUNCHASI, SHAKLLARI, TURLARI VA YUZAGA KELISH OMILLARI.....	952
Abdullayev Shavkat Nasriddinovich	
NODAVLAT OLIY TA'LIM TASHKILOTLARIDA XARAJATLAR SMETASI VA SHTATLAR JADVALINI SHAKLLANTIRISHNING O'ZIGA XOS XUSUSIYATLARI	959
Yaqubova Nodira Olim qizi	
РАЗВИТИЕ, РИСКИ, ОБЕСПЕЧЕНИЕ УСТОЙЧИВОСТИ ТУРИСТИЧЕСКОЙ ОТРАСЛИ УЗБЕКИСТАНА В СОВРЕМЕННЫХ УСЛОВИЯХ.....	964
Бабаджанова Лола Шопулатовна, Срожиддинова Зарина Хайриддиновна	
KOMPANIYALARNING FOND BOZORIDAGI ISHTIROKINI RAG'BATLANTIRISH AHAMIYATI.....	970
Mamataliyev Bobur Saidnazar o'g'li	
GLOBALLASHUV SHAROITIDA INTELLEKTUAL TA'MINOT ZANJIRI TEXNOLOGIYALARINING XALQARO TADBIRKORLIKDAGI O'RNI	977
Xudayberdiyev Otabek Absalomovich	
HUDUD IQTISODIYOTINI RIVOJLANTIRISHDA MAHALLIY DAVLAT HOKIMIYATI ORGANLARINING INSTITUTSIONAL SALOHİYATI: NAZARIY TALQIN VA YAPONIYA, GERMANIYA, XITOIY TAJRIBASI	983
Bekchanov Davron Masharipovich	
O'ZBEKISTONDA AHOLI BANDLIGINI OSHIRISH VA MEHNAT FAOLIYATI UNUMDORLIGINING IQTISODIY YUKSALISHDAGI O'RNI.....	988
Anvarova Lobarxon	
TURIZM SOHASIDA HAYOT SUG'URTASI TIZIMINING IQTISODIY-HUQUQIY ASOSLARI VA RIVOJLANISH ISTIQBOLLARI: XALQARO TAJRIBA VA MILLIY AMALIYOT	992
J.Kamalova	
MADANIYAT SOHASI MUASSASALARINI AUDITDAN O'TKAZISHNING XORIJIY MAMLAKATLAR TAJRIBASI	999
Annayev Abdurasul Abdurashidovich	
RAQAMLI IQTISODIYOT SHAROITIDA ALOQA XIZMATLARINI RIVOJLANTIRISHNING DAVLAT TOMONIDAN TARTIBGA SOLISH ASOSIY YO'NALISHLARI.....	1004
Nazarov Sanjar Nasridinovich	
KORXONALARDA MARKETING MEXANIZMINI TAKOMILLASHTIRISHNING IQTISODIY MOHIYATI VA AHAMIYATI (BUXORO VILOYATI KORXONALARI MISOLIDA).....	1009
Sirojov Oxunjon Odil o'g'li	
YASHIL IQTISODIYOT SHAROITIDA ISH BILAN BANDLIKNI RIVOJLANTIRISHNING INSTITUTSIONAL VA IQTISODIY MEXANIZMLARI	1015
Bobojonov To'liqinbek Maxmud o'g'li	
ERKIN IQTISODIY ZONALAR UCHUN RAQAMLI BOSHQARUV VA INVESTITSIYA MONITORINGINING MUALLIFLIK MODELİ	1020
Abdiyev Alimardon Chorshanbiyevich, Shamsiyeva Ruxsora Nasirovna	
IQTISODIY BARQARORLIKNI TA'MINLASHDA BUXGALTERIYA VA RAQAMLI TEXNOLOGIYALARNING O'RNI	1025
Kunduzova Kumrixon Ibragimovna, Jo'rayev Asadbek Anvarjon o'g'li	
СОВЕРШЕНСТВОВАНИЕ ИНСТИТУЦИОНАЛЬНОЙ СРЕДЫ ДЛЯ РАЗВИТИЯ МАЛОГО БИЗНЕСА И ЧАСТНОГО ПРЕДПРИНИМАТЕЛЬСТВА В УЗБЕКИСТАНЕ	1031
Камилова Наргиза Абдукажоровна	
THE ADDITIONALITY GAP: EVALUATING THE SYNERGY BETWEEN GREEN FINANCE AND MACROECONOMIC STABILITY IN EMERGING ECONOMIES	1036
Ataxanov Umidbek Olimovich	

AHOLINI IJTIMOIIY HIMOYA QILISH TIZIMIDA SUN'IIY INTELLEKT: O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI MISOLIDA JORIY ETISH IMKONIYATLARI VA XIZMATLAR SIFATINI OSHIRISH MASALALARI	1042
Xidirbayev Baxrom Baxtiyarovich	
OROL BO'YI MINTAQASIDA IQLIM O'ZGARISHINING IJTIMOIIY-IQTISODIIY OQIBATLARI VA ZAIF AHOLI QATLAMLARIGA TA'SIRI	1047
Madenova Elmira Nzamatdinovna	
УЛУЧШЕНИЕ УПРАВЛЕНИЯ ФИНАНСОВЫМИ РИСКАМИ ЧЕРЕЗ ЦИФРОВИЗАЦИЮ В ПРОМЫШЛЕННЫХ ПРЕДПРИЯТИЯХ: СИСТЕМАТИЧЕСКИЙ ОБЗОР	1052
Эргашев Мухиббек Аслам угли	
YASHIL IQTISODIYOT SHAROITIDA KIMYO SANOATI KORXONALARINING RAQOBATBARDOSHLIGINI OSHIRISH.....	1057
Xaydarova Kamola Axinjanovna, Umaraliyev Asliddin Faxriddin o'g'li	
BARQAROR IQTISODIIY O'SISHNI TA'MINLASHDA "YASHIL" LIZINGNI JORIY ETISH IMKONIYATLARI	1062
Latipova Shaxnoza Maxmudovna	
ПРЕФЕРЕНЦИИ И РИСКИ УЗБЕКИСТАНА ОТ ИНИЦИАТИВЫ «ОДИН ПОЯС, ОДИН ПУТЬ»	1067
Wang Jianhong, Наров Улугбек Ирискулович	
DAVLATNING IQTISODIIY SIYOSATINI TAKOMILLASHTIRISHDA XALQARO TAJRIBALARDAN FOYDALANISH.....	1071
Karimov Ulug'bek Mirzajon o'g'li	
TA'LIM TIZIMIDA RAQAMLI TRANSFORMATSIYA JARAYONLARI	1075
Quralov Nurxissa Iles o'g'li	
TURIZM SOHASIDA TRANSPORT XIZMATLARINI RIVOJLANTIRISHNING TASHKILIIY-IQTISODIIY MEKANIZMI.....	1082
Haydarov Jasur Baxodir o'g'li	
O'ZBEKISTONDA AUDITORLIK FAOLIYATINING ISTIQBOLLARI	1087
Mamatov Xabibulla Mamatovich	
O'ZBEKISTON ZIYORAT TURIZMI BRENDINI SHAKLLANTIRISHDA MUQADDAS QADAMJOLARNING MARKETING SALOHIIYATI	1091
Turayev Ziyadulla Norsoatovich	
ASOSIIY KAPITALGA YO'NALTIRILGAN INVESTISIYALARNI MOLIIYALASHTIRISH MANBALARINI TAKOMILLASHTIRISH	1095
Xoshimov Sobir Murtazayevich	
KREATIV IQTISODIYOTNING TARKIBI, TASNIFI VA RIVOJLANTIRISH OMILLARI.....	1103
Daminova Madinaxon Bahromjon qizi	
TURIZM TURLARINI DIVERSIFIKATSIYALASHDA ZAMONAVIIY TENDENSIYALAR VA INNOVATSION YONDASHUVLAR.....	1110
Saidova Dilfuza Abdufattohovna	
O'ZBEKISTONDA OBLIGATSIYALAR BOZORINING RIVOJLANISHI VA UNING IQTISODIIY AHAMIIYATI	1117
Muxammedova Zarina Murodovna	
SUG'ORILADIGAN YERLARNING EKOLOGIK HOLATINI YAXSHILASHNING IQTISODIIY MEKANIZMINI TAKOMILLASHTIRISHDA JAHON TAJRIBALARI	1121
Sultonov Xudoyshekur G'ayratovich	
IQTISODIIY RESURLARDAN SAMARALI FOYDALANISH BO'YICHA ILG'OR XORIJ TAJRIBASI.....	1126
Xaydarov Ravshan Xikmatullaevich	
ВЛИЯНИЕ ТОРГОВОГО БАЛАНСА УЗБЕКИСТАНА И КИТАЯ НА РАЗЛИЧНЫЕ ОТРАСЛИ.....	1131
He Xiaogu, Уркинбаев Т. А.	
РОЛЬ ПРЯМЫХ ИНОСТРАННЫХ ИНВЕСТИЦИЙ В РЕФОРМИРОВАНИИ ЭКОНОМИК СТРАН ПЕРЕХОДНОГО ТИПА	1135
Qian Xuanhong, Наров Улугбек Ирискулович	
"YASHIRIN IQTISODIYOT"NING ULUSHINI QISQARTIRISHDA AUDITNING O'RNI	1140
Qo'shmatov Otaxon Qurbonaliyevich	

TRANSFERRING PORT MULTIMODAL COORDINATION CAPABILITIES ACROSS INSTITUTIONAL CONTEXTS: LOCALIZATION MECHANISMS IN THE CHINA-UZBEKISTAN LOGISTICS CORRIDOR.....	1146
Mu Zhendi	
TURIZM XIZMATLARINING SIFATINI OSHIRISH ORQALI MEHMONDO'STLIK INDUSTRIYASINI RIVOJLANTIRISH.....	1156
Z.T. Bakayev	
ESG-ПРИНЦИПЫ В СТРОИТЕЛЬСТВЕ УЗБЕКИСТАНА: ОТ ПЕРВЫХ ИНИЦИАТИВ К ФОРМИРОВАНИЮ УСТОЙЧИВОЙ МОДЕЛИ ОТРАСЛИ.....	1161
Аблаева Валентина Борисовна	
KAMBAG'ALLIK DARAJASINI PASAYTIRISHDA ISHLAB CHIQRISH FAOLIYATINI KENGAYTIRISHNING O'RNI.....	1169
Saparov Murod Irgashovich	
O'ZBEKISTONDA YASHIL IQTISODIYOTGA O'TISH VA IQTISODIY O'SISH O'RTASIDAGI BOG'LIQLIK: EKONOMETRIK TAHLIL.....	1173
Qo'ziboyev Behzod Hamidovich	
"2025-YIL YAKUNI BO'YICHA O'ZBEKISTONDA INFLYATSIYA OMILLARI: IMF VA MARKAZIY BANK MA'LUMOTLARI TAHLILI".....	1177
Ergashev E'zozbek Umirzakovich, Vaxabov A.V.	
KORXONANING IQTISODIY XAVFSIZLIGINI TA'MINLASHDA RAQOBAT RAZVEDKASIDAN FOYDALANISHNING XORIJIY MAMLAKATLAR TAJRIBASI.....	1183
Tursunxo'jayev Sardor Jamoliddin o'g'li	
O'ZBEKISTON HUDUDLARIDA AHOLI MIGRATSIYASI TAHLILI (2010-2024 YILLAR).....	1188
Hojiyev Tal'at Toshpo'latovich	
ВОПРОСЫ ПРИМЕНЕНИЯ ИСКУССТВЕННОГО ИНТЕЛЛЕКТА В ОТРАСЛЯХ ЭКОНОМИКИ УЗБЕКИСТАНА.....	1192
Аман Тургунович Кенжабаев, Бахтияр Бадриддинович Садриддинов	
SANOAT KORXONALARIDA YASHIL IQTISODIY FAOLIYATNI BAHOLASH USULLARI VA ULARNI TAKOMILLASHTIRISH.....	1200
Zuxurova Nargiza Abdusattarovna	
O'ZBEKISTONDA YASHIL IPOTEKANI TASHKIL ETISH VA BOSHQARISH AMALIYOTI.....	1204
Berdinazarov Zafar Ulashovich, Xayitov Bobirbek Ergashevich	
XALQARO STANDARTLARGA MUVOFIQ IKKIYOQLAMA SOLIQQA TORTISHNI BARTARAF ETISH MEXANIZMLARINING TAHLILI.....	1212
Rajapov Shuxrat Zaripbayevich	
SURXONDARYO VILOYATIDA YASHIL IQTISODIYOTNING HOZIRGI HOLATI VA YASHIL TEXNOLOGIYALARNI JORIY ETISH ISTIQBOLLARI.....	1221
Sharofitdinov Shaxzod Damin o'g'li	
TOSHKENT SHAHRIDA EKOLOGIK HOLAT YOMONLASHUVINING TASHQI INVESTITSIYALARGA TA'SIRI.....	1228
Poyonov Jamshid	
RAQAMLI TURIZM PLATFORMALARIDA KONTENT TAHLILI HAMDA SAMARADORLIK KO'RSATKICHLARI.....	1232
Janzakov Bekzot Kulmamat o'g'li	
O'ZBEKISTON RESPUBLIKASIDA OLIY TA'LIM SOHASIDA INVESTITSION RISKLARNI BAHOLASH TENDENSIYALARI.....	1240
Jonuzokov Mirzabek Kulmamatovich	
QORAQALPOG'ISTON RESPUBLIKASI QURILISH MATERIALLARI SANOATIDA SIRKULAR BOSHQARUV STRATEGIYALARINI TAKOMILLASHTIRISH.....	1246
Utegenov Ilham Baxtiyarovich	
GO'SHT YETISHTIRISHDA INNOVATSION TEXNOLOGIYALARNI JORIY ETISH ORQALI ISHLAB CHIQRISH SAMARADORLIGINI OSHIRISH (JIZZAX VILOYATI MISOLIDA).....	1250
Otabekov Javdod Nurulla o'g'li	

O'ZBEKISTONDA TASHQI AUDIT TIZIMINING RIVOJLANISHI VA UNI TAKOMILLASHTIRISH YO'NALISHLARI	1256
Ibayev Xo'jabek, Ergashev Olloyor Furqat o'g'li	
SCIENTIFIC AND METHODOLOGICAL BASES OF THE DEVELOPMENT OF SEPARATE SEGMENTS ... OF REGIONAL BUSINESS TOURISM	1261
Musayeva Shoirazimovna, Usmonova Dilfuza Ilkhomovna	
QISHLOQ XO'JALIGIDA "YASHIL" TRANSFORMATSIYANING XUSUSIYATLARI	1267
Tabayev Azamat Zaripbayevich	
RAQAMLI IQTISODIYOT SHAROITIDA O'ZBEKISTONDA ELEKTRON TIJORATNI RIVOJLANTIRISHNING IQTISODIY AHAMIYATI	1272
Babanazarova Gulzar Ziatdinovna	
EKOLOGIK SOLIQLARNI HISOBLASH VA UNDAIRISH METODOLOGIK ASOSLARINI YARATISH	1276
Sadullayev Rasulbek Palvanbayevich	
IQTISODIYOTDA ZAMONAVIY TEXNOLOGIK SANOAT ZONALARINI TASHKIL ETISHNING IQTISODIY VA IJTIMOY AHAMIYATI	1281
Fayziyeva Iroda Shuhrat qizi	
CAPITAL ADEQUACY AND FINANCIAL STABILITY OF COMMERCIAL BANKS IN UZBEKISTAN	1286
Shokhrux Komilov	
RAQAMLI IQTISODIYOTDA TURIZM SOHASINI STATISTIK BAHOLASH METODOLOGIYASI	1291
Jumanova Zilola Tuychiyevna, Sur'atova Mohiraxon Shavkat qizi	
AYOLLAR TADBIRKORLIGINI RIVOJLANISHINI BAHOLASHNING NAZARIY-METODOLOGIK ASOSLARI	1296
Raximova Moxigul Isroiljonovna	
XIZMAT KO'RSATISH SOHASINI RIVOJLANTIRISHDA HUDUDYIY TAMOYILLARNING O'RNI	1300
Abduraimov Dilshod Muratkulovich	
ENHANCING STRATEGIC MANAGEMENT IN TOURISM SERVICE ENTERPRISES IN UZBEKISTAN: A SWOT-BASED ANALYSIS	1304
Mustafakulova Sitara Shukhratovna	
SUG'URTA KOMPANIYALARIDA AXBOROT TIZIMLARIDAN FOYDALANISH SAMARADORLIGINI OSHIRISH ORQALI MOLIYAVIY BARQARORLIKKA ERISHISH YO'NALISHLARI	1310
Maxmudov Abdusalil Abduraxmon o'g'li	
O'ZBEKISTON AHOLISI JINSI NISBATINING HUDUDYIY VA YOSH FARQLANISHINI STATISTIK TADQIQI	1314
Toshmatov Zoyir Xudayberganovich, Begalova Durdona Baxodirovna	
MAMLAKATDA INVESTITSIYA MUHITNI YAXSHILASH ORQALI INVESTITION JOZIBADORLIKNI OSHIRISH YO'LLARI	1321
Roza Xudaybergenova	
RAQAMLI IQTISODIYOT SHAROITIDA AHOLI BANDLIGINING INNOVATION VA MOSLASHUVCHAN SHAKLLARINI RIVOJLANTIRISH	1326
Umarova Gulandom Tumanovna	
ГОСУДАРСТВЕННО-ЧАСТНОЕ ПАРТНЕРСТВО В КОММУНАЛЬНОЙ СФЕРЕ: СРАВНИТЕЛЬНЫЙ АНАЛИЗ ОПЫТА КИТАЯ И ВЕЛИКОБРИТАНИИ И ВОЗМОЖНОСТИ УЗБЕКИСТАНА	1330
Гулмаматова Дурдона Шерали кизи	
KONSTRUKTIV MASALANI YECHISH USLUBI	1334
Azimov Alisher, Sabirova Dildora, Tairova Nafisa	
ТЕОРЕТИЧЕСКИЕ И ПРАКТИЧЕСКИЕ АСПЕКТЫ ФОРМИРОВАНИЯ КОНСОЛИДИРОВАННОЙ ФИНАНСОВОЙ ОТЧЕТНОСТИ	1338
Махмудова Наргиза Давлят кизи	
RAQAMLI TRANSFORMATSIYALAR JARAYONIDA RAQAMLI TEXNOLOGIYALARNING BUXGALTERIYA HISOBIDAGI TA'SIRI	1343
Mardonov Mamed Shavkatovich, Suyunov Raxmatillo Raximberdi o'g'li	
АНАЛИЗ И СПОСОБЫ ПОВЫШЕНИЯ ФИНАНСОВО-ДЕЛОВОЙ АКТИВНОСТИ ПРЕДПРИЯТИЯ	1347
Ахмедова Азиза Тохириевна	

MAKROIQTISODIY TEBRANISHLAR VA IQTISODIY SIKLLAR: SABABLARI VA RIVOJLANISHGA TA'SIRI.....	1352
Muxammedov Murod Muxamedovich	
O'ZBEKISTONDA VAZIRLIK VA IDORALARDA ICHKI AUDIT XIZMATLARI FAOLIYATINI BAHOLASH VA SAMARADORLIGINI OSHIRISH YO'NALISHLARI.....	1356
Ibragimova Muxlisa Abdulxakimovna	
HUDUDNING IJTIMOIIY-IQTISODIY RIVOJLANISHIDA TURISTIK-REKREATIONS SALOHİYATNING MAZMUNI VA ILMIY TALQINI.....	1362
Usmanova Zumrad Islamovna	
ВЛИЯНИЕ ТОРГОВОГО БАЛАНСА УЗБЕКИСТАНА И КИТАЯ НА РАЗЛИЧНЫЕ ОТРАСЛИ.....	1366
He Xiaocu, Уркинбаев Т. А.	
TADBIRKORLIK SUBYEKTLARINI KREDITLASH AMALIYOTINI TAKOMILLASHTIRISHNING INSTITUTIONAL VA MOLIYAVIY JIHATLARI TOSHKENT DAVLAT IQTISODIYOT UNIVERSITETI.....	1370
Ruzyeva Dilobar Isomjonovna, No'monova Hilola Muftillo qizi	
SUG'URTA VA FOND BOZORLARI O'RTASIDAGI O'ZARO INTEGRATSIYA BO'YICHA XORIJ TAJRIBASI.....	1375
Kengesbaeva Suluxan Maxsetbay qizi	
ЭКОНОМИЧЕСКОЕ СОДЕРЖАНИЕ ЭКСПОРТА СЕЛЬСКОХОЗЯЙСТВЕННОЙ ПРОДУКЦИИ И ЕГО РОЛЬ В РАЗВИТИИ РЕГИОНА.....	1380
Тулибаева Камола	
АНАЛИЗ ЛИКВИДНОСТИ БАНКОВ И ЕЁ ВЛИЯНИЕ НА ФИНАНСОВУЮ УСТОЙЧИВОСТЬ БАНКОВСКОЙ СИСТЕМЫ.....	1385
Ходжаева Феруза Авазхановна	
XORAZM VILOYATINING TASHQI SAVDO TAHLILI VA ISTIQBOLLARI.....	1389
Qurbanov Feruz Baxramovich	
INNOVATION IQTISODIYOTDA INSON KAPITALINI BARQAROR RIVOJLANTIRISHNING ASOSIY VAZIFALARI.....	1395
Alimova Oydin Baxtiyarovna	
OUTSOURCING: A MODERN WAY TO INCREASE THE EFFICIENCY OF ENTERPRISES.....	1402
Dauletalieva Aymereke Sagievna	
O'ZBEKISTONDA YUK VAGONLARINI ISHLAB CHIQRISHNING IJTIMOIIY-IQTISODIY SAMARADORLIGI.....	1406
Kaydarov Ismatulla	
O'ZBEKISTONDA INNOVATION FAOLIYATNING IQTISODIY O'SISHGA TA'SIRI VA INNOVATION INFRATUZILMANING RIVOJLANISHI.....	1412
Tursunova Nazokat Tolibjonovna	
O'ZBEKISTON BANK TIZIMIDA AKTIVLAR SIFATINI MUSTAQIL BAHOLASH (AQR) MARKAZINI TASHKIL ETISH IMKONIYATLARI.....	1418
Suxrob G'aybullov	
DAVLAT MOLIYAVIY NAZORATINING BUDJET MABLAG'LARIDAN OQILONA FOYDALANISHNI TA'MINLASHDAGI O'RNI.....	1427
Kasimova Gulyor Axmatovna, Esenbayeva Biybinaz Maxmut qizi	
INNOVATION MENEJMENT METODOLOGIYASI: NAZARIY ASOSLARI VA ZAMONAVIY BOSHQARUV TIZIMIDAGI AHAMIYATI.....	1432
Atamatov Abduxalil Salomovich	
AKSIYADORLIK JAMIYATLARIGA INVESTITSİYALARNI "CROWD INVESTING" PLATFORMALARI ORQALI JALB ETISH.....	1437
Ibragimov G'anjon G'ayratovich	
TURIZM KLASSTERLARINING EVOLUTSIYASI: AN'ANAVIY MAJMUALARDAN RAQAMLI KLASSTERLARGACHA.....	1441
Yazdanova Shohista Tuyg'un qizi	
IPO O'TKAZISH BOSQICHLARI: XALQARO TAJRIBA VA O'ZBEKISTON AMALIYOTI TAHLILI.....	1446
Mamatmurodov Alisher Saparboyevich	

RAQAMLASHTIRISH SHAROITIDA KORPORATIV MADANIYATNING ZAMONAVIY BIZNESNI RIVOJLANTIRISHDAGI O'RNI.....	1455
Suyunov Dilmurod Xolmuradovich	
QORAQALPOG'ISTON RESPUBLIKASIDA SUV RESURSLARINI SAMARALI TAQSIMLASHNING IJTIMOIIY-IQTISODIY MEXANIZMLARINI TAKOMILLASHTIRISH	1463
Amanbaev Amanali Ortazbaevich	
FORECASTING THE EFFICIENCY OF SOLID WASTE RECYCLING IN INDUSTRIAL ENTERPRISES.....	1467
Axmedov Sheramat Umurxojayevich	
XIZMATLAR SOHASIDA KICHIK BIZNES FAOLIYATI SAMARADORLIGINI OSHIRISHNING XORIJIY MAMLAKATLAR TAJRIBASI.....	1472
Toxirova Gavxaroy Tolibjon qizi	
PROBLEMS AND SOLUTIONS IN THE INSTITUTIONAL TRANSFORMATION OF ACCOUNTING AND AUDITING SYSTEMS IN THE DIGITAL ECONOMY.....	1477
Jumanazarov Ruzimurod, Rabbimov Elbek	
TADBIRKORLIK VA HUNARMANDCHILIKNI RIVOJLANTIRISHNING XORIJIY DAVLATLAR TAJRIBASI VA ULARDAN MAMLAKATIMIZDA FOYDALANISH YO'NALISHLARI.....	1481
Tuxtasinov Zafarjon Odiljonovich	
XORAZM VILOYATIDA SUV RESURSLARI TANQISLIGI VA TUPROQ DEGRADATSIYASINING MINTAQANING EKOLOGIK-IQTISODIY HOLATIGA TA'SIRI.....	1486
Djumaniyazov Farruxbek Abdulla o'g'li	
O'ZBEKISTON EKSPORT SALOHİYATINING HUDUDİY TAFOVUTLARI TAHLILI: XORAZM VILOYATI MISOLIDA (2021–2025)	1491
Yaqubov San'at Shonazarovich	
KICHIK VA O'RTA AGROBIZNESLARNING EKSPORT SALOHİYATINI RIVOJLANTIRISHDA DAVLAT QO'LLAB-QUVVATLASH MEXANIZMLARI	1501
Muxitdinov Shuxrat Ziyavitdinovich	
WTO ACCESSION AND ECONOMIC DEVELOPMENT IN UZBEKISTAN: LESSONS FROM VIETNAM AND KAZAKHSTAN	1507
J.Ya. Nurillaev	
MILLIY IQTISODIYOTDA TASHQI EKOLOGIK ZARARLARNI ICHKILASHTIRISH MEXANIZMLARI	1513
Sodikov Zokir Rustamovich	
KRIPTOBIRJA AXBOROT TIZIMIDA SERVER YUKLAMASINI SAMARALI BOSHQARISH MEXANIZMINI TAKOMILLASHTIRISH.....	1519
Shoaxmedova Nozima Xayrullayevna	
TEJAMKORLIK VA INNOVATSIYA: IQTISODIY O'SISHNING O'ZARO BOG'LIQLIGI.....	1524
Allaberganov Zakir G'ayibovich	
HUDUDIY RIVOJLANISHDA MAHALLIY BUDJET VA MOLIYAVIY MANBALARNI DIVERSIFIKATSIYA QILISH MEXANIZMLARI	1530
Sharipov Abror Komilovich	
O'ZBEKISTON O'RTA BIZNES KORXONALARIDA TOVAR-MODDIY ZAXIRALAR AUDITINI TAKOMILLASHTIRISH: MUAMMOLAR, SABABLAR VA KOMPLEKS YECHIMLAR.....	1538
Kutimov Baxtiyor, Abduraimova Maftunaxon Axmatovna	
FISKAL SIYOSAT VA IQTISODIY O'SISH O'RTASIDAGI BOG'LIQLIK: DAVLAT QARZI, INVESTITSİYALAR VA SOLIQ YUKLAMASI TA'SIRINING EKONOMETRIK BAHOLASHI.....	1541
Nazarova Ra'no Rustamovna, Najmiddinov Yahyo Fazliddin o'g'li	
YAYLOV CHORVACHILIGIDA HUDUDIY IXTISOSLASHUVNI SHAKLLANTIRISH VA BARQAROR RIVOJLANISH OMILLARI	1550
Xalmirzaev Axmadjan Axunovich	
QORAQALPOG'ISTON RESPUBLIKASI QURILISH MATERIALLARI SANOATIDA "YASHIL" MENEJMENTNI JORIY ETISHNING TASHKILIY-IQTISODIY MEXANIZMLARI.....	1555
Abdullaev Nokisbay Abdullaevich	

YASHIL IQTISODIYOTNING RIVOJLANISHIDA YASHIL SOLIQLARNING AHAMIYATI: IQTISODIY TARAQQIYOT SARI YASHIL QADAM.....	1559
Sadullayev Rasulbek Palvanbayevich, Abdolnizayov Murodbek Madiyarovich	
METHODOLOGICAL MODELS FOR THE DEVELOPMENT OF THE DIGITAL ECONOMY IN REGIONS	1566
Majidova Sanobar Daminovna	
UZBEKISTAN UTILIZES DIGITAL PLATFORMS TO PROMOTE SUSTAINABLE GROWTH IN TOURISM: A COMPARATIVE STUDY BASED ON THE BELT AND ROAD INITIATIVE.....	1573
Li Yang	
SANOAT KORXONALARIDA ICHKI AUDIT JARAYONLARI VA UNING SAMARADORLIGINI OSHIRISH ISTIQBOLLARI	1581
Tuyinov Botir Ismatovich	
TRANSFORMATION OF THE VOCATIONAL EDUCATION SYSTEM IN UZBEKISTAN: CULTURAL AND INSTITUTIONAL APPROACHES.....	1588
Abdulmajeed Nabeel Azouz	
GULCHILIK TARMOG'IDA OILAVIY KASBIY SALOHİYATNI RIVOJLANTIRISH: TOSHKENT VILOYATI MISOLIDA	1594
Nurmatova Dilola Dilshod qizi	
RAQAMLASHTIRISH BOSHQARUV INFRATUZILMASI SIFATIDA: O'ZBEKISTONDA INSTITUTSIONAL ISLOHOTLAR VA KORPORATIV BOSHQARUV	1599
Ruziyeva Barno Yadgarovna	
IJRO HUIJATLARINI MAJBURIY IJRO ETISH TIZIMINI RAQAMLASHTIRISH: O'ZBEKISTON TAJRIBASI VA RIVOJLANISH ISTIQBOLLARI	1602
Matmuratova Nasiba Azatovna	
IJRO HUIJATLARI TALABLARINI BAJARISHDAN BO'YIN TOVLAGANLIK UCHUN JAVOBGARLIKNI SODDALASHTIRISH MASALALARI	1607
Axmedov Zafarjon Zokirjon	
AHOLINI IJTIMOYIY TA'MINOT TIZIMINING TAMOIYILLARI VA UNING MOLIYAVIY MEXANIZMLARI	1611
Xusanov Baxodir Sheraliyevich	
BEYOND GREEN: THE ECONOMIC IMPACT OF ELECTRIC URBAN TRANSPORT INFRASTRUCTURE	1615
Khannarov Komiljon Karimovich, Shukurillaev Nizomiddin Akmaljon ugli	
TIJORAT BANKLARIDA KREDITLARNING QAYTMASLIGI (NPL) VA LIKVIDLIK: PUL OQIMLARIDAGI UZILISHLAR TAHLILI	1621
Sulaymanov Samandarboy Adhambek o'g'li	
KREATIV SANOAT VA TURIZM INTEGRATSIYASI: ZAMONAVIY SHAHARLAR IQTISODIY MODELIDAGI YANGI YONDASHUV	1628
Raxmonova Nilufar Yorqinovna	
TIJORAT BANKLARI TOMONIDAN ALOQA SOHASINI MOLIYALASHTIRISHNING O'ZIGA XOS JIHATLARI	1632
M.O.Yuldoshova	
ESG TAMOIYILLARI ASOSIDA SANOAT SEKTORIGA "YASHIL" INVESTITSİYALARNI JALB ETISH VA BOSHQARISH YO'LLARI.....	1636
Ibragimov Xaxid Taxirovich	
ПЕРСПЕКТИВЫ РАЗВИТИЯ РЫНКА ВИРТУАЛЬНЫХ АКТИВОВ И ИХ ВЛИЯНИЕ НА ФИНАНСОВУЮ СИСТЕМУ РЕСПУБЛИКИ УЗБЕКИСТАН.....	1644
Хатамов Азизжон Абдумажитович, Абдураупов Рустам Рамзович	
AVTOMOBIL SANOATIDA BREND STRATEGIYASINI RAQAMLI MARKETING VOSITALARI ORQALI RIVOJLANTIRISH.....	1650
Boboyev L. Kadrxo'ja Djuraxodjayevich	
QURILISH KORXONALARI FAOLIYAT SAMARADORLIGINI BAHOLASHDA BOSHQARUV TAHLILINING ZARURATI.....	1657
Yahyoyev To'liqin Ismatulla o'g'li	

O'ZBEKISTONDA SUG'URTA KOMPANIYALARINING RIVOJLANISH DINAMIKASI TAHLILI	1661
Nosirov Jasur Tursunpulotovich	
O'ZBEKISTONDA YASHIL ENERGIYA SIYOSATINING IQTISODIY SAMARADORLIGI (2015-2025-YILLAR TAHLILI)	1667
Hayitov Jamshid Xolboyevich	
SUG'URTA XIZMATLARI HAJMINI EKONOMETRIK BAHOLASH	1671
Ismoilov Sherzod Ismoil o'g'li	
BARQAROR RIVOJLANISH MAQSADLARIGA ERISHISHDA TURIZMNING MINTAQAVIY RIVOJLANISHDAGI O'RNI VA STATISTIK MONITORING TIZIMI	1675
Q.A. Musaxanov	
SANOAT KORXONALARIDA MAHSULOT TANNARXINI KAMAYTIRISH YO'LLARI	1679
Ulashev Xubbim	
BANKLARDA YASHIL DEPOZITLAR TIZIMINI RIVOJLANTIRISHNING DAVLAT MOLIYA SIYOSATIDAGI O'RNI	1684
Maxmudov Rahimjon Hamid o'g'li	
TIJORAT BANKLARINING INVESTITSION FAOLLIGINI OSHIRISHGA TA'SIR ETUVCHI OMILLARNING EKONOMETRIK TAHLILI	1695
Dagarov Bekzod Muzaffar o'g'li	
TIJORAT BANKLARIDA KORPORATIV VA CHAKANA BANK XIZMATLARINI ASOSIY MOLIYAVIY KO'RSATKICHLAR TAHLILI	1707
Saipnazarova Mohinur Utkir qizi	
O'ZBEKISTONGA TO'G'RIDAN-TO'G'RI XORIJIY INVESTITSİYALARNI JALB QILISHDA INVESTITSIYA MUHITI JOZIBADORLIGINI OSHIRISH BILAN BOG'LIQ MAVJUD MUAMMOLAR VA ULARNI BARTARAF ETISH YO'LLARI	1712
Davitova Shaxzoda Doniyor qizi	
CHO'L-YAYLOV CHORVACHILIGI MAJMUASI RIVOJLANTIRISH	1720
Nurmanov Sherzod Xujayarovich	
СПЕЦИФИКА И АНАЛИЗ ПРЕДПОЧТЕНИЙ РОССИЙСКИХ ТУРИСТОВ ПРИ ПОСЕЩЕНИИ УЗБЕКИСТАНА	1725
Усманова Дилъфруз Каршиевна	
O'ZBEKISTONDA ISLUM MOLIYASINI RIVOJLANTIRISH ISTIQBOLLARI VA HUQUQIY-INSTITUTIONAL ASOSLARINI TAKOMILLASHTIRISH	1733
Sharapov Azamat Masharipovich	
XORIJ TAJRIBASIDA BANKLARARO RAQOBAT VA BANK TIZIMI BARQARORLIGI O'RTASIDAGI NAZARIY MUNOSABATLAR	1739
Qulmetov Mansurbek Ro'zmatovich	
LOGISTIKA TIZIMLARI UCHUN REAL VAQT MONITORING TIZIMINI ISHLAB CHIQUISH	1745
Kucharova Shaxlo Sobir qizi	
SANOAT KORXONALARIDA INSON KAPITALINI RIVOJLANTIRISH STRATEGIYALARINING ISHLAB CHIQARISH SAMARADORLIGIGA TA'SIRI	1749
Xusanova Malohat Mingnorovna	
"QUYUV MEXANIKA ZAVODI" AJDA ASOSIY VOSITALAR AUDITINI TAKOMILLASHTIRISH YO'NALISHLARI	1755
Suyunova Zuxra Bahodir qizi	
MAKROMINTAQAVIY DARAJADA TRANSPORT EFFEKTLARINI BAHOLASH USULLARI VA VOSITALARINI RIVOJLANTIRISH	1761
Omonova Sug'diyona Mamadavidovna	
RIVOJLANGAN DAVLATLAR TAJRIBASINI ASOSIDA G'AZNACHILIK XIZMATI QO'MITASI VA UNING BO'LINMALARIGA DAVLAT XARIDLARI BILAN BOG'LIQ DAVLAT MOLIYAVIY NAZORATINI TAKOMILLASHTIRISH	1766
Guzal Navruzova	
MILLIY VALYUTA KURSI BARQARORLIGINING MAKROIQTISODIY OMILLARI: INFLYATSIYA, FOIZ STAVKASI VA TO'LOV BALANSI NAZARIY TAHLILI	1773
G'afurov Olimjon G'olib o'g'li	
AVTOMOBIL TRANSPORTI KORXONALARIDA AUDIT FAOLIYATINI TASHKIL ETISHNING NAZARIY-USLUBIY ASOSLARI VA RISKKA ASOSLANGAN YONDASHUV	1778
Saitov Sirojiddin Abduvaliyevich	

MAKROMINTAQAVIY DARAJADA TRANSPORT EFFEKTLARINI BAHOLASH USULLARI VA VOSITALARINI RIVOJLANTIRISH	1782
Omonova Sug'diyona Mamadavidovna	
AKSIYADORLIK JAMIYATLARIDA MOLIVAVIY HISOBOTNI XALQARO STANDARTLAR (MHXS) ASOSIDA YURITISH IMKONIYATLARI	1787
Suyunov Yorqin Bekmurodovich, Xalmatova Sevara Rahimovna	
RIVOJLANGAN DAVLATLAR TAJRIBASINI ASOSIDA G'AZNACHILIK XIZMATI QO'MITASI VA UNING BO'LINMALARIGA DAVLAT XARIDLARI BILAN BOG'LIQ DAVLAT MOLIVAVIY NAZORATINI TAKOMILLASHTIRISH.....	1794
Guzal Navruzova	
AKT SOHASIDAGI KORXONALARDA MAJBURIYATLAR BO'YICHA HISOB SIYOSATINI XALQARO STANDARTLAR ASOSIDA TAKOMILLASHTIRISH	1800
Amirov Askar Aktamovich	
MOLIVAVIY INVESTITSİYALAR HISOBİ VA AUDITI	1804
Zaripova Sayohat Zafarovna	
O'ZBEKISTONDA DAVLAT BOSHQARUVI TIZIMINI RAQAMLASHTIRISHNING USTUVOR YO'NALISHLARI	1809
Abdullayev Bobirjon Mamurjanovich	
KOMPOZIT INDEKSLARNI HISOBLASHDA ME'YORLASHTIRISH USULLARIDAN FOYDALANISHNING QIYOSIY TAHLILI.....	1816
Axmedova Rayxona Jasurbek qizi	
TURISTIK RESURLARNING TASNIFI VA ULARGA QO'YILADIGAN TALABLAR	1821
Q.A. Musaxanov	
O'ZBEKISTONDA ICHKI TURIZMNI RIVOJLANTIRISHNING TASHKILIY-IQTISODIY MEXANIZMLARI	1824
Turayev Abduvoxid Kuldashevich	
AGROKLASTERLAR FAOLIYATINI TAKOMILLASHTIRISHDA XORIY TAJRIBASI	1829
Berdiyev Abdumalik Hakimovich	
ESG TAMOIYILLARI ASOSIDA AKSIYADORLIK JAMIYATLARI KORPORATIV BOSHQARUV TIZIMINI RIVOJLANTIRISH ISTIQBOLLARI.....	1836
Ashurov Furkatjon Shuxratovich	
MINTAQAVIY KORXONALAR FAOLIYATINI RAQAMLI BOSHQARUV PLATFORMASI KONSEPTUAL MODELINI TAKOMILLASHTIRISH	1840
Toxirova Nigora Zokirjon qizi	
IQTISODIYOT ILMIDA GIPOTEZA, GIPOTETIKDEDUKTIV VA AKSIOMATIK METODLAR: mazmuni, ahamiyati va qo'llash xususiyatlari.....	1848
Dusmuratov Radjabbay Davlatbayevich	
BARQAROR RIVOJLANISH SHAROITIDA QURILISH TASHKILOTLARIDA BUXGALTERIYA HISOBİ VA AUDITINI XALQARO STANDARTLAR ASOSIDA TAKOMILLASHTIRISH.....	1853
Tulovov Erkinjon To'liqin o'g'li	
TIJORAT BANKLARI FAOLIYATINI TRANSFORMATSIYALASH JARAYONIDA QO'LLANILADIGAN TAHLILIY METODLAR VA BAHOLASH TIZIMLARI.....	1860
Raxmanov Zafarjon Yashinovich	

TIJORAT BANKLARI FAOLIYATINI TRANSFORMATSIYALASH JARAYONIDA QO'LLANILADIGAN TAHLILIIY METODLAR VA BAHOLASH TIZIMLARI

Raxmanov Zafarjon Yashinovich

O'zbekiston Respublikasi Prezidenti huzuridagi Davlat siyosati va boshqaruvi akademiyasi mustaqil izlanuvchisi, PhD, dotsent

E-mail: zry2010@rambler.ru

Annotatsiya. Mazkur maqolada tijorat banklari faoliyatini transformatsiyalash sharoitida rivojlantirish strategiyalarini ishlab chiqish va baholashning nazariy-uslubiy asoslari tadqiq etilgan. Unda zamonaviy iqtisodiy o'zgarishlar, makroprudensial nazorat talablarining kuchayishi, raqamli moliyaviy texnologiyalar, fintech kompaniyalari raqobati hamda mijozlar talabining o'zgarishi bank strategiyalariga ta'sir etuvchi muhim omillar sifatida tahlil qilingan. Shuningdek, PESTLE tahlili, Porterning besh kuch modeli, SWOT, GAP tahlili, moliyaviy nisbatlar va stress-test kabi strategik tahlil usullarining tijorat banklari faoliyatida qo'llanilishi yoritilgan. Tadqiqot natijasida banklarning uzoq muddatli strategiyasini shakllantirishda tashqi va ichki muhit omillari, raqobat holati, moliyaviy barqarorlik, raqamli transformatsiya va risklarni boshqarish masalalarini kompleks hisobga olish zarurligi asoslab berilgan.

Kalit so'zlar: tijorat banklari, bank strategiyasi, raqamli transformatsiya, strategik menejment, fintech, PESTLE tahlili, SWOT tahlili, GAP tahlili, Porterning besh kuch modeli, moliyaviy nisbatlar, stress-test, raqobatbardoshlik, moliyaviy barqarorlik.

Abstract. This article examines the theoretical and methodological foundations of developing and evaluating strategies for the development of commercial banks in the context of transformation. It analyzes modern economic changes, increased macroprudential control requirements, digital financial technologies, competition from fintech companies, and changes in customer demand as important factors influencing bank strategies. It also covers the application of strategic analysis methods such as PESTLE analysis, Porter's five forces model, SWOT, GAP analysis, financial ratios, and stress testing in the activities of commercial banks. The study substantiates the need to comprehensively take into account external and internal environmental factors, competitive situation, financial stability, digital transformation, and risk management issues when forming a long-term strategy of banks.

Key words: commercial banks, banking strategy, digital transformation, strategic management, fintech, PESTLE analysis, SWOT analysis, GAP analysis, Porter's five forces model, financial ratios, stress test, competitiveness, financial stability.

Аннотация. В данной статье исследованы теоретико-методологические основы разработки и оценки стратегий развития коммерческих банков в условиях трансформации. В статье проанализированы современные экономические изменения, усиление требований макроprudенциального надзора, цифровые финансовые технологии, конкуренция со стороны fintech-компаний, а также изменение потребительского спроса как важные факторы, влияющие на банковские стратегии. Также освещено применение в деятельности коммерческих банков таких методов стратегического анализа, как PESTLE-анализ, модель пяти сил Портера, SWOT-анализ, GAP-анализ, финансовые коэффициенты и стресс-тестирование. По результатам исследования обоснована необходимость комплексного учета факторов внешней и внутренней среды, состояния конкуренции, финансовой устойчивости, цифровой трансформации и вопросов управления рисками при формировании долгосрочной стратегии банков.

Ключевые слова: коммерческие банки, банковская стратегия, цифровая трансформация, стратегический менеджмент, fintech, PESTLE-анализ, SWOT-анализ, GAP-анализ, модель пяти сил Портера, финансовые коэффициенты, стресс-тестирование, конкурентоспособность, финансовая устойчивость.

KIRISH

So'nggi yillarda mamlakatimiz iqtisodiyotida kuzatilayotgan o'zgarishlar, ya'ni ko'plab ilmiy va amaliy manbalarda ta'kidlanganidek, transformatsiya jarayonlari tijorat banklari faoliyatini rivojlantirish strategiyalarini yangicha yondashuvlar asosida shakllantirishni talab etmoqda. Bizningcha, bu holat bir qator uzoq muddatli tendensiyalar bilan bog'liq. Avvalo, makroprudensial nazorat talablarining kuchaytirilishi, shuningdek, inflyatsiyaning prognoz darajalariga erishish, narxlar o'sish sur'atini pasaytirish va aholi jamg'armalarini rag'batlantirish maqsadida nisbatan qat'iy pul-kredit siyosatining amalga oshirilishi tijorat banklarining makroiqtisodiy barqarorlikni ta'minlashdagi o'rni va ahamiyatini yanada oshirishni taqozo etmoqda.

Strategiya tushunchasining iqtisodiyot faniga kirib kelishi va rivojlanishi uzoq tarixiy jarayonni o'z ichiga oladi. "Strategiya" atamasi yunon tilidagi "stratos" — "qo'shin" va "ago" — "boshqarish" so'zlaridan yasalgan bo'lib, dastlab harbiy san'atga tegishli bo'lgan. Zamonaviy iqtisodiyot fanida ushbu tushuncha bugungi kunda kengayib, har qanday tashkilotning raqobatli pozitsiyasini mustahkamlash, moliyaviy resurslarini maqbul taqsimlash va uzoq muddatli maqsadlarga erishishning usullari va mexanizmlarini ifoda etadi.

Banklar faoliyatida strategik menejment va uzoq muddatli strategiya ishlab chiqishning metodologik asoslarini shakllantirishda dunyo miqyosidagi bir qator olimlar va maktablar muhim hissa qo'shgan. Ularning konsepsiyalarini banklar faoliyatiga tatbiq etish masalasi esa bugungi kunda ilmiy sohaning markaziy mavzularidan biri bo'lib qolmoqda. Tadqiqot ishi doirasida strategiya ishlab chiqish va uni joriy etish borasida eng muhim quyidagi konsepsiyalar va ularning bank strategiyasiga tatbiq etish jihatlari ko'rib chiqiladi.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR SHARHI

E'tirof etish lozimki, tijorat banklari faoliyatini transformatsiyalash jarayonida yuzaga kelayotgan muammolar yuzasidan e'tiborga molik bo'lgan izlanishlar olib borilmoqda. Xususan, tijorat banklari faoliyatini transformatsiyalash muammolari Ernst & Young Global Limited ekspertlari A. Gilder, M. Cox va J. Sankey tomonidan tayyorlangan "How will banks transform to build the next generation of businesses?" nomli tadqiqotida batafsil ko'rib chiqilgan [1].

S. Hussainning "Bank transformation practices around the operation, maintenance monitoring, and chaos engineering" nomli maqolasida tijorat banklari faoliyatida yuz berayotgan transformatsion jarayonlarning turlari keltirib o'tilgan. Muallifning fikricha, transformatsion jarayonlar quyidagi yo'nalishlarda yuz bermoqda:

Jarayonlarni avtomatlashtirish: har kunlik operatsiyalar va jarayonlarni avtomatlashtirish operatsiyalarni optimallashtirish, xarajatlarni kamaytirish va aniqlik darajasini oshirish imkonini beradi. Avtomatlashtirish jarayonlarni avtomatlashtirish (RPA), sun'iy intellekt (AI) va boshqa texnologiyalar asosida amalga oshiriladi.

Bank sektoridagi transformatsion jarayonlar nuqtayi nazaridan Deloitte Touche Tohmatsu Limited mutaxassislari K. Edelman, H. Bachman, A. Kumar Saha va A. Iyer tomonidan tayyorlangan "2023 banking and capital markets outlook"da tijorat banklari g'oyalar va raqamli instrumentlar asosida xizmat ko'rsatishning yangi modellarini ishlab chiqishlari zarurligiga e'tibor qaratilgan. Qayd etilishicha, "...inflyatsiya, yuqori foiz stavkalari, ta'minot zanjiridagi uzilishlar va yuzaga kelishi mumkin bo'lgan retsessiya tijorat banklari uchun murakkab iqtisodiy muhitni shakllantirmoqda. Markaziy banklar tomonidan hisob stavklarining ko'tarilishi tijorat banklarining sof foiz daromadlarining oshishini ta'minlab bermadi. Tijorat banklari yuqori darajada foizlar olishga intilayotgan mijozlarni ushlab qolish uchun depozit mahsulotlari bo'yicha stavkalarni oshirishga majbur bo'lishmoqda. Sodiqlik darajasi katta bo'lgan mijozlar bazasiga ega bo'lishlariga qaramasdan, tijorat banklari korporativ va chakana mijozlar sonini ko'paytirish borasida qat'iy raqobatga duch kelishlari mumkin. Ular katta hajmli ma'lumotlarni qayta ishlash asosida mijozlar uchun individual raqamli yechimlar va individual tavsiyanomalar ishlab chiqishlari lozim bo'ladi. Bu esa banklar mijozlarga xizmat ko'rsatishning yangi modellariga o'tishni talab qiladi" [2].

M. A. Galperning "Global nobarqaror muhit sharoitida bankning transformatsiyalanishi" nomli ilmiy tadqiqot ishida e'tirof etilishicha: "...global nobarqaror muhit sharoitida bank faoliyatining transformatsiyalanishi muqarrarligini tasdiqlaymiz va bu ko'p kanalli xizmat ko'rsatish prinsipidan bir kanalli xizmat ko'rsatishga o'tish orqali iste'molchilarning raqamli turmush tarziga kirib borish, mijozlarning moliya bilan bog'liq ehtiyojlarini qondirish va bank xizmatlari ko'lamining kengayib borishida o'z ifodasini topadi" [3]. O'z mulohazalarini davom ettirib, global nobarqaror muhit sharoitida bank faoliyati transformatsiyasi birinchi navbatda mijozlarga yo'naltirilgan biznes modelning amaliyotga joriy etilishi bilan bog'liq degan xulosaga kelgan. "Bunday ko'rinishdagi boshqaruv

qarorining qabul qilinishi raqobat kurashi darajasi, mijozlar ehtiyojining o'zgarib borishi va global muhit omillari ta'siri ostida yuz beradi. Garchi tijorat banklari mijozlarni jalb etishda asosiy e'tiborni xizmatlar sifatini oshirish, yangi mahsulot va xizmatlarni taklif etishga qaratishgan bo'lsa, zamonaviy sharoitda mijozlarning ehtiyojini o'rganish va shu asosda ularga zarur bo'lgan mahsulot va xizmatlarni ishlab chiqarish bank faoliyatining bosh maqsadi bo'lib qolmoqda. Mijozlarning talablarini tahlil etish rivojlanish strategiyasini ishlab chiqishda birinchi o'ringa chiqadi. Tashqi muhitdagi o'zgarishlar, trend va tendensiyalar iste'molchilarning xatti-harakatlarida o'z ifodasini topadi. Iste'molchilarni bank mahsulotlari va xizmatlarini ishlab chiqarish jarayonidagi amaliy ishtirokini ta'minlash bankning strategik rivojlanishi va innovatsion biznes modelining oliy darajadagi natijasi hisoblanadi" [3].

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Mazkur tadqiqotda tijorat banklari faoliyatini transformatsiyalash jarayonida qo'llaniladigan tahliliy metodlar va baholash tizimlarini o'rganishda tizimli yondashuv, qiyosiy tahlil, iqtisodiy-statistik tahlil, mantiqiy umumlashtirish hamda strategik tahlil usullaridan foydalanildi. Xususan, bank strategiyasiga ta'sir etuvchi tashqi omillarni baholashda PESTLE tahlili, raqobat muhitini aniqlashda Porterning besh kuch modeli, ichki va tashqi imkoniyatlarni baholashda SWOT tahlili, mavjud holat bilan strategik maqsadlar o'rtasidagi tafovutni aniqlashda GAP tahlili qo'llanildi. Shuningdek, tijorat banklarining moliyaviy barqarorligi va strategik rivojlanish imkoniyatlarini baholashda moliyaviy nisbatlar tahlili hamda stress-test metodologiyasidan foydalanildi. Tadqiqot jarayonida ilmiy adabiyotlar, xalqaro tashkilotlar hisobotlari va bank amaliyotiga oid tahliliy ma'lumotlar asosida umumlashtirilgan xulosalar ishlab chiqildi.

TAHLIL VA NATIJALAR

Birinchidan, biznes modellarning o'zgartirilishi va unga mos holda ichki tizimning takomillashtirilishi tashqi muhitda yuzaga kelayotgan va bank faoliyatiga bevosita aloqador bo'lmagan tizimli risklardan himoyalaniş darajasini oshirish imkonini beradimi? Ikkinchidan, moliyaviy texnologiyalarning to'xtovsiz yangilanib borishi va muqobil to'lov vositalarining amaliyotga joriy etilishi sharoitida bank faoliyatini tubdan o'zgartirish va uni yuqori texnologik kompaniyaga transformatsiyalanishiga olib kelishi mumkinligi diqqat-e'tibor markazida bo'lishi kerak emasmi? Uchinchidan, nobank tashkilotlar tomonidan kredit, depozit va to'lovlarga oid an'anaviy bank xizmatlarining turli shakl va ko'rinishda taklif etilishi bank faoliyati sifatida qonunan belgilangan operatsiyalar bozoridagi raqobatni kuchaytirishi va qat'iy prudensial normalar bilan tartibga solinuvchi banklarning raqobat pozitsiyasiga salbiy ta'sir ko'rsatishi mumkinmi? Fikrimizcha, ushbu savollarga olingan javoblar bank faoliyatini rivojlantirish strategiyasida jiddiy ahamiyat kasb etadi.

Tijorat banklari faoliyatini transformatsiyalash jarayonlarining strategik yo'nalishlaridan biri bo'lgan raqamlashtirish muammolari ko'plab olimlar va amaliyotchi mutaxassislar tomonidan olib borilayotgan tadqiqotlar obyekti ga aylangan. Xususan, O'zbekiston Respublikasi Markaziy bankining mas'ul xodimi U. Mahmudovning "Bank tizimida raqamli moliyaviy xizmatlar: taraqqiyot va oldinda turgan vazifalar yechimi" nomli maqolasida: "...iqtisodiyotning raqamlashtirilishi nafaqat banklar uchun yangi imkoniyatlarni yaratadi, balki ularni raqobatni kuchaytirish, mijozlar uchun qulay shart-sharoitlar yaratish, arzon va sifatli moliyaviy va to'lov xizmatlarini ko'rsatish orqali mijozlarni jalb qilishning yangi usullarini izlashga undaydi. To'lov va bank xizmatlari sohasidagi bank va to'lov xizmatlari bozorida raqobat sharoitlariga moslashish zarurati aholi moliyaviy madaniyatining o'sishi sharoitida banklarga nisbatan muayyan talablarni qo'yadi. Bunday holda yuqori sifatli raqamli banking xizmatlarini taqdim etadigan banklar, shubhasiz, ustunliklarga ega bo'lishi tayin. Raqobat bozorida faqat o'z faoliyatini bank biznesining yangi talablariga va zamonaviy axborot-kommunikatsiya texnologiyalariga muvofiq o'zgartirgan banklar barqaror ishlaydi. Ko'rilgan chora-tadbirlar va yaqin kelajakda amalga oshirilishi rejalashtirilgan vazifalar ham yanada rivojlanishga, muntazam nazoratning o'rnatilishiga va bank tizimidagi kamchiliklarning bartaraf etilishiga xizmat qiladi" [4], degan xulosaga kelingan.

Shuningdek, tahlillar asosida ma'lum bo'ldiki, strategiya ishlab chiqish va uni amaliyotga tatbiq etish uchun zarur tahliliy metodlar va vositalar tizimi ko'rib chiqiladi. Metodlar tashqi muhitni tahlil qilish va ichki muhitni baholash, raqobatni baholash va moliyaviy prognozlash bloklariga bo'linadi. Tijorat banklarida uzoq muddatli strategiyani ishlab chiqishda xalqaro amaliyotda keng qo'llaniladigan metodlarni ko'rib chiqamiz.

PESTLE tahlili banklarning strategiyasiga ta'sir etuvchi tashqi muhitning olti omilini — siyosiy (Political), iqtisodiy (Economic), ijtimoiy (Social), texnologik (Technological), huquqiy (Legal) va ekologik (Environmental) tizimli baholash usuli bo'lib, xalqaro amaliyotda keng qo'llaniladi. O'zbekiston bank tizimi uchun ushbu tahlil 2020–2024-yillar kontekstida quyidagicha namoyon bo'ladi.

1-jadval

O'zbekiston bank tizimi uchun PESTLE tahlili

Omil	Asosiy ko'rsatkichlar	Bank strategiyasiga ta'siri	Darajasi
Siyosiy (P)	"Yangi O'zbekiston" islohotlari; Banklarda IPO rejasi; xususiylashtirish dasturi	Davlat banklarida strategik maqsadlar o'zgaradi; IPO tayyorligi KPI tizimini	Yuqori
Iqtisodiy (Ye)	YalM va uning o'sishi, inflyatsiya, Markaziy bank qayta moliyalash stavkasi	Kredit summasi oshishi; stavka oshishi moliyalashtirish xarajatlarini oshiradi	Yuqori
Ijtimoiy (S)	Moliyaviy savodxonlik oshishi; internet foydalanish yaqin	Raqamli bankchilikka talab oshadi; chakana kredit va omonat mahsulotlari kengayadi	O'rta-yuqori
Texnologik (T)	Fintech rivojlanishi: Click, Payme, UZUM Pay; Open Banking	Banklar raqamli transformatsiya; xarajatlar tuzilmasi o'zgarishi; raqobat kuchayishi	Yuqori
Huquqiy (L)	O'zbekiston qonunchiligi, Xalqaro Bazel III me'yorlari	Strategiya me'yoriy bazaga moslashishi shart; kapital talablari oshadi	Yuqori
Ekologik (Ye)	"Yashil" moliyalashtirish standartlari; ESG hisobotlari iqlim risklarini baholash	"yashil" kredit mahsulotlari	O'rta

O'zbekiston bank tizimi uchun PESTLE tahlilidan foydalanish iqtisodiy va texnologik omillarni baholashda muhim ahamiyat kasb etadi. PESTLE tahlilida keltirilgan 6 ta omil eng asosiysi bo'lib, bevosita banklar uzoq muddatli strategiyani shakllantirishda inobatga olishi lozim bo'lgan omillardan sanaladi. Tijorat banklari faoliyatiga YalMning oshishi, aholining bank xizmatlaridan foydalanish darajasi va savodxonligi, Markaziy bank qayta moliyalash stavkasining darajasi, qonunchilik va texnologik omil jihatidan fintechning rivojlanishi zamonaviy banklarda strategiya ishlab chiqishda muhim ahamiyat kasb etadi.

Porterning besh kuch modeli. Porterning (1980) raqobat tuzilishini tahlil qilishning besh kuch modeli tijorat banklariga o'ziga xos tarzda tatbiq etiladi. O'zbekiston bank sektori uchun ushbu kuchlar 2024-yil ma'lumotlari asosida baholandi.

2-jadval

O'zbekiston bank tizimi uchun Porterning besh kuch modeli bahosi

Kuch	Asosiy ko'rsatkich	Tahlil	Ta'sir darajasi
1. Raqiblar raqobati	38 ta tijorat banki; Hamkorbank, Ipak Yo'li, Aloqabank - aktivlar bo'yicha liderlar	3 bank bozorning 22 % ni tashkil etadi; JI 40–80 % diapazoni - raqobat keskin	Yuqori
2. Yangi kiruvchilar	Raqamli banklar (neobanklar); xorijiy banklar (Koreya, Xitoy kapitali)	Kirish to'siqlari - litsenziya, kapital talablari; ammo fintech kirishi oson	O'rta
3. O'rinbosarlar xavfi	Click, Payme, UZUM Pay - to'lovlar; MFO - mikro kreditlar; kooperativlar	To'lov xizmatlari bozorida banklarning ulushi qisqarish tendensiyasi kuzatilmoqda; ammo omonat/kredit o'rni saqlangan	O'rta-yuqori
4. Mijozlar kuchi	Yirik korporativ mijozlar ko'p bank bilan ishlaydi; chakana mijozlar mobilligi oshdi	Korporativ segmentda mijoz narxga sezgir; depozit bozorida raqobat keskinlashdi	Yuqori
5. Ta'minotchilar kuchi	VISA, Mastercard, Uzcard, Humo - to'lov tizimi; IT ta'minotchilar	Uzcard va Humo monopoliyasi o'rta ta'sir ko'rsatadi; IT ta'minotchilar raqobatda	O'rta

Tijorat banklari strategiyasini baholashning navbatdagi usuli ssenariy tahlili metodologiyasi hisoblanadi. Ssenariy tahlili (scenario planning) — noaniqlik sharoitida strategik qarorlar qabul qilishning metodologik vositasi sifatida keng qo'llaniladi. Shell kompaniyasi 1970-yillarda neft narxi inqirozini oldindan rejalashtirishda birinchi bor ishlatgan ushbu usul keyinchalik bank tizimida keng tarqaldi [5].

Tijorat banklari strategiyasini baholashning ssenariy tahlilida bazaviy ssenariy, optimistik ssenariy va pessimistik ssenariy tuzilmasidan foydalaniladi. Ushbu yondashuv metodologik jihatdan to'g'ri, ammo har bir ssenariy uchun aniq taktik javob choralari belgilanmaganligi zaiflik sifatida qaralishi mumkin.

Tijorat banklarida strategiya ishlab chiqishda keng qo'llaniladigan metodologik vosita SWOT tahlili metodi bo'lib, SWOT tahlili (Strengths — Weaknesses — Opportunities — Threats) bankning ichki salohiyati va tashqi muhitini tizimli baholashga mo'ljallangan strategik tahlil vositasidir. Metodologiya 1960-yillarda Stenford tadqiqot institutida Albert Humphrey rahbarligida ishlab chiqilgan [6]. Banklarda strategiya ishlab chiqish jarayonining birinchi bosqichi — strategik tahlilda SWOT metodologiyasi tashqi muhit (PESTLE, Portnering 5 kuchi) va ichki resurslar (VRIN) tahlili natijalarini sintezlaydi hamda strategik qarorlar uchun muttasil asos yaratadi.

SWOT tahlilining to'rtta kvadranti bank uchun quyidagi metodologik mazmunni ifodalaydi:

- S — kuchli tomonlar — bankning ichki raqobatli ustunliklari: kapital bazasi mustahkamligi, malakali boshqaruv, brend nufuzi, IT infratuzilma.
- W — zaif tomonlar — ichki kamchiliklar: operatsion xarajatlarning yuqoriligi, NPL nisbati, raqamli transformatsiyaning sust kechishi.
- O — imkoniyatlar — tashqi muhitdagi ijobiy o'zgarishlar: raqamli banking bozorining o'sishi, moliyaviy inklyuzivlikning kengayishi, Open Banking standartlari.
- T — tahdidlar — tashqi xatarlar: fintech raqobati, kiberxavfsizlik, monetar siyosat o'zgarishlari.

3-jadval

Tijorat banklari faoliyatida qo'llaniladigan SWOT matritsasi namunasi

S - Kuchli tomonlar (Strengths)	W - Zaif tomonlar (Weaknesses)
• kuchli kapital bazasi va likvidlilik • keng mijozlar tarmog'i va brend • malakali boshqaruv jamoasi • rivojlangan IT infratuzilma	• operatsion xarajatlarning yuqoriligi • NPL (muammoli kreditlar) nisbati • raqamli transformatsiyada kechikish • KPI tizimining tizimli emasligi
O - Imkoniyatlar (Opportunities)	T - Tahdidlar (Threats)
• raqamli banking xizmatlarini kengaytirish • moliyaviy inklyuzivlikning oshishi • yangi mijoz segmentlari (MSB, agro) • Open Banking va fintech hamkorlik	• fintech kompaniyalari raqobati • kiberxavfsizlik xatarlari • monetar siyosat o'zgarishlariga sezgirlik • regulativ talablarning kuchayishi

SWOT tahlilining banklar uchun ahamiyati uchta asosiy jihatda namoyon bo'ladi. Birinchisi — strategik pozitsiyani aniqlash: SWOT matritsasi S+O (kuchli tomon va imkoniyat uyg'unligi — “hujum strategiyasi”), S+T (kuchli tomon orqali tahdidga javob, ya'ni “mustahkamlash strategiyasi”), W+O (zaiflikni imkoniyat orqali bartaraf etish orqali “rivojlantirish strategiyasi”) va W+T (zaif tomon va tahdid, ya'ni “mudofaa strategiyasi”) kombinatsiyalarini shakllantiradi [7].

SWOT bankning Kuzatuv kengashi, Boshqaruv va bo'lim rahbarlari o'rtasida strategik muhokamani oddiy va tushunarli tilda yuritishni ta'minlaydi. Shuningdek, Deming sikli doirasida har yilgi SWOT yangilanishi bank strategiyasini tashqi muhit o'zgarishlariga moslashtirish mexanizmini ta'minlashga xizmat qiladi.

Shu bilan birga, SWOT tahliliga nisbatan nazariy adabiyotda asosli tanqidiy mulohazalar bildirilgan. Hill va Westbrook (1997)ning tadqiqotlari shuni ko'rsatdiki, SWOT tahlili ko'pincha uzun ro'yxatlar to'plashga aylanib, real strategik qaror qabul qilishga xizmat qilmaydi [8]. Lekin shunga qaramasdan, banklarda strategiya ishlab chiqishda SWOT tahlilining uchta metodologik cheklovini ajratib ko'rsatish mumkin:

- subyektivlik — SWOT tahlili elementlarini “kuchli” yoki “zaif” deb belgilash ko'pincha rahbarlarning shaxsiy bahosiga tayanadi, obyektiv o'lchov mezonlari mavjud emas;
- statiklik — bunda SWOT tahlili ma'lum bir vaqt kesimidagi suratni ko'rsatadi, bank bozorining tez o'zgaruvchan tabiatini dinamik tarzda aks ettira olmaydi;
- prioritetni belgilamaslik — barcha SWOT elementlari bir xil ahamiyatda aks etadi, qaysi zaif tomon yoki tahdid birinchi navbatda hal qilinishini aniqlash qiyin. Ushbu kamchiliklarni bartaraf etish uchun SWOTni PESTLE (tashqi omillar tuzilmasini kuchaytirish), TOWS matritsasi (strategik alternativallarni ishlab chiqish) va miqdoriy baholash (har elementga vazn beriladi) usullari bilan birgalikda qo'llash tavsiya etiladi.

Strategiyani baholashning raqobatli holat va GAP tahlili metodlari.

Raqobatli holat tahlili bankning bozordagi nisbiy o'rnini raqiblarga nisbatan obyektiv baholashga imkon beradigan metodologik vositadir. Porter (1980)ning raqobatli ustunlik nazariyasi ushbu sohaning nazariy asosini tashkil etadi. Banklarda “xarajatlar bo'yicha liderlik”, “differentsiatsiya” yoki “fokus” strategiyasidan birini tanlash va ushbu pozitsiyani raqiblarga nisbatan aniq moliyaviy ko'rsatkichlar orqali tasdiqlash zarur [9]. O'zbekiston

tijorat banklari uchun pozitsiyalashtirish tahlilini to'rtta asosiy yo'nalish — aktivlar rentabelligi (ROA), operatsion samaradorlik (CIR), aktivlar sifati (NPL) va likvidlilik ko'rsatkichi (LCR) bo'yicha amalga oshirish mumkin.

4-jadval

Tijorat banklarining raqobatli pozitsiya matritsasi,
(foiz hisobida, yil yakuniga)

Bank	ROA o'rtacha,	CIR o'rtacha,	NPL ulushi (2025)	Raqobatli pozitsiya
Ipak Yo'li banki	3,07	44,33	1,12	«Moliyaviy lider»
Aloqabank	1,32	52,45	2,54	«Potensial»
Mikrokreditbank	-1,05	60,63	4,41	«Tiklash»
Tizim o'rtachasi	2,00	50-	3.0	-

Jadval ma'lumotlari shuni ko'rsatadiki, Ipak Yo'li banki barcha to'rtta o'lchov bo'yicha tizim lideri hisoblanadi. U "moliyaviy lider" pozitsiyasida. Aloqabank EPOS tarmog'idagi 22,9 foizlik bozor ulushi bilan strategik potensialga ega, ammo moliyaviy ko'rsatkichlar bo'yicha o'rta holatda. Mikrokreditbankning 2024-yildagi ko'rgan zarari uni "tiklash" pozitsiyasiga tushirgan.

Raqobatli holat tahlilining asosiy ahamiyati bank rahbariyati va Kuzatuv kengashiga "Biz raqiblarga nisbatan qayerdamiz?" savoliga aniq javob berishni talab etadi. Uning kamchiligi esa tahlil o'tgan davr ma'lumotlariga tayanishi va statik tasvir berishidir. Bank xizmatlari bozoridagi raqobatchi raqiblarning strategik niyati va istiqboldagi qadamlarini aniqlay olmaydi [10].

GAP tahlili (Gap Analysis) tijorat banklarining mavjud holati bilan strategik maqsadlar o'rtasidagi "bo'shliq"ni miqdoriy o'lchash va uni bartaraf etish yo'llarini aniqlash metodologiyasidir. Hussey (1998)ning tadqiqotlarida aniqlanishicha, GAP tahlili "Biz hozir qayerdamiz?" va "Qayerda bo'lishimiz kerak?" savollari orasidagi masofani aniqlab, strategik tuzatish uchun aniq yo'nalish beradi [11]. Banklarda GAP tahlili KPI ko'rsatkichlari (ROA, CIR, NPL, LCR, raqamli ulush) bo'yicha "real holat vs strategik maqsad" formatida shakllantiriladi.

5-jadval

AT «Aloqabank» faoliyatida GAP tahlili,
(foiz hisobida, yil yakuniga)

KPI ko'rsatkich	Real holat (2025)	Strategik maqsad (2026)	GAP (farq)	Bartaraf etish yo'li
ROA	0,92	$\geq 1,50$	- 0,58 f.p.	EPOS monetizatsiyasi + kredit sifati
CIR	61,32	$\leq 44,0$	- 17,3 f.p.	IT investitsiya + avtomatlashtirish
NPL	2,54	$\leq 2,00$	- 0,54 f.p.	Andarrayting standartini kuchaytirish
LCR	142	≥ 130	✓ Bajariladi	Barqaror ushlab
Raqamli ulush,	~65	≥ 75	- 10 f.p.	Raqamli yo'l xaritasi joriy etish

Aloqabankning strategik maqsadlaridan eng katta og'ishlari CIR (-17,3 foiz punkt) va ROA (-0,58 foiz punkt) bo'yicha ekanligini ko'rsatadi. LCR normativ maqsad doirasida ekanligi ijobiy. GAP tahlilining asosiy ahamiyati uchta jihatda namoyon bo'ladi: birinchisi — ustuvorlikni belgilash (eng katta GAP — birinchi navbat); ikkinchisi — resurs taqsimotini asoslash (CIR bo'yicha GAPni yopish uchun IT investitsiya zarur ekanligini miqdoriy ko'rsatish) va uchinchi — monitoring asosi (GAP dinamikasi chorakma-chorak kuzatiladi). GAP tahlilining kamchiligi sifatida shuni ta'kidlash mumkinki, maqsad qiymati noto'g'ri belgilansa, GAPni to'ldirish strategiyasi ham noto'g'ri yo'nalishga olib boradi. Shuningdek, u tashqi omillarni (raqiblar, bozor o'zgarishlari) inobatga olmaydi. Shu sababdan GAP tahlilini doimo PESTLE va raqobatli holat natijalari bilan birga qo'llash metodologik jihatdan shart hisoblanadi.

Banklar strategiyasini baholashning moliyaviy nisbatlar tahlili tijorat banklarida strategiyani baholashning miqdoriy asosini tashkil etadi. Berger va Humphrey (1997)ning klassik tadqiqotlarida ta'kidlanganidek, bank samaradorligini baholashda moliyaviy nisbatlar "moliyaviy sog'lomlik termometri" vazifasini o'taydi: yakka ko'rsatkich emas, ularning majmui bankning haqiqiy strategik holatini ifodalaydi [12]. Nisbatlar uchta guruhga bo'linadi: rentabellik (ROA, ROE, NIM), samaradorlik (CIR) va prudensial barqarorlik (CAR, LCR, NPL). Basel

III doirasida prudensial nisbatlar davlat tomonidan majburiy belgilanadi, rentabellik va samaradorlik nisbatlari esa bankning strategik maqsadlari uchun etalon vazifasini o'taydi [13].

6-jadval

Tijorat banklari strategiyasini baholashning asosiy moliyaviy nisbatlar tizimi tavsifi

Ko'rsatkich	Formula	Iqtisodiy mazmuni	Xalqaro norma	O'MB norma	O'zbekiston banklari (2025)
ROA	Sof foyda / Jami aktivlar	Aktivlardan foydalanish samaradorligi	$\geq 1,5\%$	-	2,18% (tizim)
ROE	Sof foyda / Kapital	Kapital rentabelligi	$\geq 10\%$	-	12,38%
NIM	Sof foizli marja / Aktiv	Kredit operatsiyalaridan samara	3–5%	-	4,11%
CIR	Operatsion xarajat / Daromad	Operatsion samaradorlik	$\leq 50\%$	-	~55–65%
CAR	Regulyativ kapital / RVA	Kapital adekvatligi	$\geq 10,5\%$	$\geq 13\%$	18,3%
LCR	Likvidli aktiv / 30 kun oqim	Qisqa muddat likvidlilik	$\geq 100\%$	$\geq 100\%$	207,5%
NPL	Muammoli kredit / Kredit port.	Kredit portfeli sifati	$\leq 3\%$	$\leq 5\%$	3.0%

Ushbu jadvaldan ko'rinib turibdiki, O'zbekiston bank tizimi 2025-yil yakunida prudensial normativlar (CAR 18,3%, LCR 207,5%, NPL 3,0%) bo'yicha me'yorda, ammo CIR ko'rsatkichi (~55–65%) xalqaro norma ($\leq 50\%$) dan yuqori bo'lib, strategik operatsion samaradorlik muammosi mavjudligini ko'rsatadi. Moliyaviy nisbatlar tahlilining ahamiyati uchta jihatda namoyon bo'ladi: raqiblarga nisbatan pozitsiyani obyektiv o'lchash (benchmarking); GAP tahlili uchun "real holat" ma'lumotini ta'minlash. Uning asosiy kamchiliklari sifatida nisbatlarning o'tgan davr natijasini tasdiqlashi (lagging indicators), kelajak xatarini oldindan ko'rsata olmasligi, manipulyatsiyaga moyilligi — ba'zi banklar nisbatlarni "tuzatish" uchun balans tuzilmasini o'zgartiradi (window dressing) — va alohida ko'rsatkich yalpi strategik holatni tasvirlamasligi, kompleks baholash zarurligi qayd etiladi.

Banklar faoliyatida strategiyani baholashning stress-test metodologiyasi noqulay yoki ekstremal makroiqtisodiy ssenariylar sharoitida bankning moliyaviy barqarorligini ssenariy asosida baholash usuli hisoblanadi. 2008–2009-yillardagi global moliyaviy inqirozdan so'ng Basel qo'mitasi "Principles for Sound Stress Testing Practices and Supervision" (2009) hujjatida stress-testni barcha tizimiy ahamiyatli banklar uchun majburiy deb belgiladi [14]. O'zbekiston bank amaliyotida ushbu metodologiya O'zbekiston Markaziy bankining prudensial nazorati doirasida tatbiq etilmoqda.

Stress-test uch xil ssenariy bo'yicha amalga oshiriladi. Bazaviy ssenariyda iqtisodiyot odatdagi tartibda rivojlanadi, bank ko'rsatkichlari mo'ljallangan doirada bo'ladi. Noxush ssenariyda iqtisodiy o'sishning sekinlashishi, Markaziy bank asosiy stavkasining oshishi, NPLning qo'shimcha oshishi ssenariy qilib olinadi. Jiddiy noxush ssenariy retsessiya, keskin devalvatsiya, tizimli NPL oshishi hamda kapital ko'rsatkichlarining minimal prudensial chegaraga yaqinlashishi sifatida baholanadi.

XULOSA VA TAKLIFLAR

Tijorat banklari faoliyatini transformatsiyalash va ularning rivojlanish strategiyalarini takomillashtirish bugungi iqtisodiy sharoitda muhim ahamiyat kasb etmoqda. Bank tizimiga ta'sir etayotgan makroiqtisodiy omillar, inflyatsiya, foiz stavkalari, raqamli texnologiyalar rivoji va nobank moliyaviy tashkilotlar raqobati tijorat banklaridan strategik yondashuvlarni qayta ko'rib chiqishni talab qilmoqda.

Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatadiki, bank strategiyasini ishlab chiqishda faqat moliyaviy ko'rsatkichlarga emas, balki tashqi muhit, raqobat darajasi, mijozlar ehtiyoji, texnologik o'zgarishlar va regulyativ talablarga ham alohida e'tibor qaratish zarur. PESTLE, SWOT, GAP tahlili, Porterning besh kuch modeli va stress-test kabi usullar bankning mavjud holatini baholash, strategik maqsadlarini belgilash va ehtimoliy xatarlarga tayyor turish imkonini beradi.

Umuman olganda, tijorat banklarining uzoq muddatli barqaror rivojlanishi raqamli transformatsiyani samarali amalga oshirish, moliyaviy barqarorlikni mustahkamlash, xizmatlar sifatini oshirish va risklarni boshqarish tizimini takomillashtirish bilan bevosita bog'liq. Shu bois bank strategiyalari kompleks, moslashuvchan va aniq tahliliy asoslarga tayangan holda ishlab chiqilishi lozim.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI

1. Gilder A., Cox M., Sankey J. How will banks transform to build the next generation of businesses? Ernst & Young Global Limited, 2020. URL: https://www.ey.com/en_gl/insights/banking-capital-markets/how-will-banks-transform-to-build-next-generation-of-businesses
2. Edelman K., Bachman H., Kumar Saha A., Iyer A. 2023 banking and capital markets outlook. Deloitte Touche Tohmatsu Limited, 2022. URL: https://www2.deloitte.com/content/dam/insights/articles/us175696_cfs_fsi-outlook-banking/DI_CFS_FSI-Outlook-Banking.pdf
3. Гальпер М. А. Трансформация банка в условиях глобальной неустойчивой среды: автореф. дис. ... канд. экон. наук: 08.00.10. — Санкт-Петербург, 2020. — 19 с.
4. Mahmudov U. Bank tizimida raqamli moliyaviy xizmatlar: taraqqiyot va oldinda turgan vazifalar yechimi // O'zbekiston iqtisodiy axborotnomasi — Экономический вестник Узбекистана. — 2021. — № 3. — В. 32–36. URL: https://cbu.uz/upload/medialibrary/6e2/CentroBank_Uz_EVU_3_2021.pdf
5. Schwartz P. The Art of the Long View: Planning for the Future in an Uncertain World. — New York: Currency Doubleday, 1991. — 258 p.
6. Humphrey A. SWOT Analysis for Management Consulting // SRI Alumni Newsletter. — Stanford Research Institute, 2005. — P. 7–8.
7. Weihrich H. The TOWS Matrix: A Tool for Situational Analysis // Long Range Planning. — 1982. — Vol. 15, № 2. — P. 54–66.
8. Hill T., Westbrook R. SWOT Analysis: It's Time for a Product Recall // Long Range Planning. — 1997. — Vol. 30, № 1. — P. 46–52.
9. Porter M. E. Competitive Strategy: Techniques for Analyzing Industries and Competitors. — New York: Free Press, 1980. — 396 p.
10. Barney J. B., Hesterly W. S. Strategic Management and Competitive Advantage: Concepts and Cases. 6th ed. — Boston: Pearson, 2019. — 384 p.
11. Hussey D. Strategy and Planning: A Manager's Guide. — Chichester: John Wiley & Sons, 1998. — 320 p.
12. Berger A. N., Humphrey D. B. Efficiency of Financial Institutions: International Survey and Directions for Future Research // European Journal of Operational Research. — 1997. — Vol. 98, № 2. — P. 175–212.
13. Basel Committee on Banking Supervision. Basel III: A Global Regulatory Framework for More Resilient Banks and Banking Systems. — Basel: Bank for International Settlements, 2010; revised version, 2011. — 77 p.
14. Basel Committee on Banking Supervision. Principles for Sound Stress Testing Practices and Supervision. — Basel: Bank for International Settlements, 2009. — 56 p.

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Ingliz tili muharriri: Feruz Hakimov

Musahhih: Zokir ALIBEKOV

Sahifalovchi va dizayner: Oloviddin Sobir o'g'li

2026. № 3

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

Mazkur jurnalda maqolalar chop etish uchun quyidagi havolalarga maqola, reklama, hikoya va boshqa ijodiy materiallar yuborishingiz mumkin.
Materiallar va reklamalar pullik asosda chop etiladi.

El.Pochta: sq143235@gmail.com

Bot: @iqtisodiyot_77

Tel.: 93 718 40 07

Jurnalga istalgan payt quyidagi rekvizitlar orqali obuna bo'lishingiz mumkin. Obuna bo'lgach, @iqtisodiyot_77 telegram sahifamizga to'lov haqidagi ma'lumotni skrinshot yoki foto shaklida jo'natishingizni so'raymiz. Shu asosda har oygi jurnal yangi sonini manzilingizga jo'natamiz.

"Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali 03.11.2022-yildan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №566955 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.

Litsenziya raqami: №046523. PNFL: 30407832680027

Manzilimiz: Toshkent shahar, Mirzo Ulug'bek tumani
Kumushkon ko'chasi, 26-uy.

Jurnal sayti: <https://yashil-iqtisodiyot-taraqqiyot.uz>